

TOLIŞƏ ZIVON

3

METODİKƏ VƏSOİT

Aqil Cəfərov, Rasim Heydərov, Elvin Səmədov

Tolışə zıvon 3

Bo umumtəhsilə məktəbon
3-nə sinifiro tolışə zıvon fənni
DƏRSKİTOBİ
METODİKƏ VƏSOİT

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

**Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)**

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az saytında yerləşdirilmişdir. Bu nəşrdən istifadə edərkən lisenziyanın şərtləri qəbul edilmiş sayılır:

İstinad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstərilməlidir.

Nəşrdən kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır.

Tөрəmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya şərtləri ilə yayılmalıdır.

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi chashioglu@gmail.com və derslik@edu.gov.az elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur. Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

KİTOBƏDƏ BİƏYON

III SİNİF TOLIŞƏ ZIVON DƏRSKİTOBİ MƏZMUNİ KONSEPSİYƏ İYƏN TƏDRİSİ PLAN..3	
MƏZMUNƏ STANDARTON İZOH İYƏN TƏDRİSİ VAXTƏDƏ ÇƏVON REALİZƏ	
KARDE.....	4
ĞİYMƏTNOE.....	6
Dərson bə saatonro paybaxş. I BAXŞPO. ÇƏMƏ MƏKTƏB	7
Dərs 1. <i>Sentyabr</i>	8
Dərs 2. <i>Qin kardə bıə şoy-voy</i>	10
Dərs 3. <i>Çe ğələvoni əğil</i>	12
Dərs 4. <i>Voəvil</i>	14
Dərs 5. <i>Lalə</i>	16
Dərs 6. <i>İskəndəri zəmonədə bıə dı həkim</i>	18
<i>I Baxşporo qədə summativə ğıymətnoe</i>	20
Dərson bə saatonro paybaxş. II BAXŞPO. XEYZON	21
Dərs 7. <i>Yodiqor</i>	22
Dərs 8. <i>Şəkə balə, şon balə</i>	24
Dərs 9. <i>Kılo</i>	26
Dərs 10. <i>Se qılə boə</i>	28
Dərs 11. <i>Con nənə</i>	30
Dərs 12. <i>Ğələm</i>	32
<i>II Baxşporo qədə summativə ğıymətnoe</i>	34
Dərson bə saatonro paybaxş. III BAXŞPO. ÇOK ÇİÇE, BEVƏC ÇİÇE	35
Dərs 13. <i>İ tılə ov</i>	36
Dərs 14. <i>Votə soxən kəynə kəsərin bəbe?</i>	38
Dərs 15. <i>Rivos iyən vağ</i>	40
Dərs 16. <i>Kavua livon</i>	42
Dərs 17. <i>Iştə nomi qin məkənən</i>	44
Dərs 18. <i>Har kəsi əməli əvəzi doedən</i>	46
Dərs 19. <i>Çokə ko</i>	49
<i>III Baxşporo qədə summativə ğıymətnoe</i>	51
Dərson bə saatonro paybaxş. IV BAXŞPO. İNƏ VƏTƏN – ŞİNƏ VƏTƏN	52
Dərs 20. <i>Azərbaycon</i>	53
Dərs 21. <i>Bəlləbir ğələ</i>	55
Dərs 22. <i>Xanbulanru ovi anbo</i>	57
Dərs 23. <i>Bə vətəni məhəbbət</i>	59
Dərs 24. <i>Tolişi jimon</i>	61
Dərs 25. <i>Hirkon Milliyyə Park</i>	63
<i>IV Baxşporo qədə summativə ğıymətnoe</i>	65
Dərson bə saatonro paybaxş. V BAXŞPO. SİRRİNƏ DİNYO	66
Dərs 26. <i>Təğvım</i>	67
Dərs 27. <i>Dırozəjyonə məhol</i>	68
Dərs 28. <i>Bə i sini xənqəli çiç votedəş?</i>	70
Dərs 29. <i>Əğil iyən pul</i>	71
Dərs 30. <i>Nobeli boon</i>	73
Dərs 31. <i>Morə iyən vəzzəx</i>	75
Dərs 32. <i>Duəvoja qələvon</i>	77
<i>V Baxşporo qədə summativə ğıymətnoe</i>	79
Dərson bə saatonro paybaxş. VI BAXŞPO. İDON	80
Dərs 33. <i>Toja sor</i>	81
Dərs 34. <i>Nəvuzə id omedə</i>	83
Dərs 35. <i>8 Mart</i>	85
Dərs 36. <i>Pərçəmə ruj</i>	87
Dərs 37. <i>Ğibonə id</i>	89
Dərs 38. <i>Kulə şəv</i>	91
Dərs 39. <i>Moə zivoni ruj</i>	93
<i>VI Baxşporo qədə summativə ğıymətnoe</i>	95

III SİNİF TOLIŞƏ ZIVON DƏRSKİTOBİ MƏZMUNİ KONSEPSİYƏ İYƏN TƏDRİSİ PLAN

Tolişə zivon 3-nə sinifədə həftədə de 2 saat bey hisobi **34 haftə**, yəni i tədrisə sori müddətədə **68 saat** tədris nəzədə qətə bedə. Zinədəmon ki, qədə summativə ğıymətnoeyon **4-6 haftədə** i kərə dərskitobədə əks bİə bə miyyəyən qıləy baxşpo omuj (mıvofiğ) bardə bəninə.

Ğeyd karde lozime ki, in dərskitobədə tolişə zivoni **6 mərhələdə** tədris karde nəzədrə qətə bİə. In mərhəlon bə jinə baxşponro poə kardə bİən.

UMUMİYƏ İSORNƏNİ PLAN

BAXŞPO	MOVZU	SAAT
I	ÇƏMƏ MƏKTƏB	13
II	XEYZON	11
III	ÇOK ÇİÇE, BEVƏC ÇİÇE	11
IV	İNƏ VƏTƏN – ŞİNƏ VƏTƏN	11
V	SİRRİNƏ DİNYO	11
VI	İDON	11
CƏMI		68 (34 haftə)

Vində bedə ki, penə cədvəl 3-nə sinif tolişə zivoni dərskitobi baxşponon iyən bo tədrisi nəzərdə qətə bİə dərş saaton əks kardədə. 6 baxşpoədə ibarətbİə dərskitob de kurikulumi əsosi tolişə zivoni qrammatika mıxtəsər şikilədə ehtivo kardədə. Çe dərskitobi əsos məğsəd həftədə 2 saat bİə tolişə zivoni iyən çəy qrammatika bə şaqirdon omuteye.

Dərşon şərhadə oko doə bİə dizaynə elementon:

- Har qılə tojə dərş de məzmuni standarton iyən de təlimi məğsədon əks kardə bİə cədvəli bino bedə.
- Dərşİ həmə mərhəlon məlum kardə sərləhon jintono xətt kəşə bİə, de tındə-kavue ranqi fərğin nişo doə bİə.
- Har qılə dərşİ izohədə oko doə bİə məzmunə standarton kəynə realizə bey ifodə karderə mıvofiğə abzason vədə həmonə standarton nomrə de tınd-kavue ranqi doə bİən.
- Quş doero nəzədə qətə bİə mətn iyən materiyalon abiyə ranqədə doə bİən.

- Muəllimi sıxanon iyən parson kursivədə doə biən.
- Aspardon cəvobon iyən şoqirdon tərəfədə doə biə təxminiyyə cəvobon sıə ranqədə doə biən.
- Tovsiyyə biə təlimi usulon iyən fənnonarədə biə inteqrasiya de ğalinə siyo şrifti doə biən.

MƏZMUNƏ STANDARTON İZOH İYƏN TƏDRİSİ VAXTƏDƏ ÇƏVON REALİZƏ KARDE

Bo muəllimiro nəzədə qətə biə in metodikə vəsoitədə (MMV) har baxşpo navədə doə biə cədvələdə məzmunə standarton dərskitobədə biə mövzuonro realizə karde iştəni bə buruz doədə. Bə nəzə rosne piyedəmonə ki, MMV-də məzmunə standarton mohiyyət iyən tədrisi vaxtədə jinə standarton çikonə realizə karde roon izoh kardə biən. Çe təlimi əsosinə məğsəd dərsi har nımunədə əks bedə. Bəroən vəsoitədə izoh kardə biə har qılə dərs bə çand qılə jinə standarti praktiki şikilədə realizə bero xıdmət kardədə.

Har fənni məğsəd iyən vəzifon bə vırə rosneyro jinə məzmunə xəttən miyyəən kardə biən:

- **QUŞ DOE-DƏRƏSE**
- **QƏP JE**
- **HANDE**
- **NIVIŞTE**

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Etnikə xəlğon kurikulumi təlimədə quş doe-dərəse səriştən bə formə dənoe bənə vocibə amili bə meydon beşədə. Şaqirdon təlimi prosesədə həmə qəpəmonon, handə biə elmi-kutləvi iyən bədiyyə mətnon, radio-televiziyə bərnomon, məktəbi tədbironədə biə nitğon quş doedən-dərəsedən, bə məseyon mınosibət ifodə kardədən. İmon həmə imkon doedən ki, şaqirdon əxz kardə in səriştən iştə qəpəmonədə istifodə bıkən.

Quş doe-dərəse çı şifohi nitği de beyini vositə fameye - dərk kardeye. Şıbhə ni ki, in ğabiliyyəton har şoqirdədə tosə məktəb şey fiziki şikilədə vərdis holədə bedə, əmma təlim-tədrisi prosesədə sistematik şikilədə inkişof kardə bedə.

MƏSE-SƏRƏSE səriştən bə formə dənoe xususi əhəmiyyət hestışe. Muəllim vaxt-bevaxt dərskitobədə iyən MMV-ədə doəbə mətnon handvoniye, bə şoqirdon doe məse vositə in səriştən bə formə dənoe noil be bəzıne.

Əmma in vaxtonədə muəllim kali nızokə nuanson bə nəzə səniye:

- Mətni de aromi iyən de intonasiya hande bə şaqirdon doe məse, yaxud dərsi izoh kardeədə qəp jə muəllim sinifədə jəqo qıləy vırədə mandəniye ki, çəy jest iyən mimikon həmə şoqirdon vinde bızınon.
- Sinifədə şoqirdon sinni psixoloqiyyə bə nəzər se lozime. Bəroən muəllimi tərəfo handə biə mətni həcm bəpe veyən dijd nıbo.
- Mətni handeədə muəllim hiss bıko ki, çəy ifo kardə kon sıxani məno ıse şoqirdon dərəsedənin, dərhal bəştə nitği fosilə doənine iyən bəvonə tojə biə sıxani məno izoh kardənin.
- Çe muəllimi bə şaqirdon doə parson bəpe çəvon dığəti mətni səpe cəm bıkəy, həmə muəllim bo şaqirdon maraği rost kardero jəqo parson vıjnənie ki, əvonən vəynə bıbu votənə, mətniku bə parson cəvob se bızınon.

- Çəyo muəllimi tərəfo votə bə şifohiyə nitğ orəxə bəpeşt şaqirdon yəğın kardənin ki, əvon ıştə məseyon çok dərəsən.
- Ğeyd bıkəmon ki, şoqirdon bə muəllimi quş doeədə ıştə vırədə rohət niştəninin, sinifədə çəvon dığəti bə kəno doə heç çiy nıbənine.
 1. Quş doe-dərəse
 - 1.1. Nımoıyış kardədə ki ıştə quş doə fikri dərəsə.
 - 1.1.1. ıştə quş doə fikri mığoyisə kardədə.
 - 1.1.2. ıştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən ıştə movqe şərھ kardədə.

QƏPJƏ

Qəpje de quş doe-dərəse vositə bə dast vardə bə bo səriştəon iyən vərđiştəon inkişofiro şəroit hozı kardədə. Şoqirdon ıştə məseyon ifodə karderə de qəp je vositə çı səriştəonku istifodə kardədə.

Qəpje həm çe şifohi nitği fəoliyyətə curonədə qıləye, həmən unsiyyətə iyən bənə əloğon əsosi təşkil kardə səriştəonədə iborət bə moə zıvoni təlimi məzmunədə əhəmiyyətinə vırə qətedə. Təhsili həmə fayon bə iyəndı əloğənin kardə ın məzmunə xətt bo unsiyyətəiro zəruri bə cumlə soxte, şifohiyə mətn tərtib karde, dialoji iyən monoloji nitğ formonədə istifodə karde, nəqli, təsviri, mihokimə xarakterinə şifohiyə məlumoton hozı karde səriştəon bə formə dənəoe təmin kardədə.

2. Qəpje
 - 2.1. Bə şifohiyə nitği səriştəon molik bey nımoıyış kardədə.
 - 2.1.1. Mışohidə kardəyon, məseyon iyən handəyon de mığoyisə roy nəql kardədə.
 - 2.1.2. De mıxtəlif cur cumlon (nəğli, sıvol, əmr, nido) oko doe qədə həcminə dialoqon soxtedə.

HANDE

Hande məzmunə xətt umumiyyə təhsili həmə fayonədə istifodə kardə bedə, həmən əvoni de iyəndı əloğənin kardədə. Şoqirdon curəbəcürə səvononku istifodə karde-karde jimoni şəroitəro lozım bə fakt iyən hodison omutə imkonon qeş kardədə. Luğətə ehtiyoton qəncin karde, ıştə iminə handi texnikə, sərrəstə tələffuz, surətinə, sərrəstə, şuurinə, ifodəninə handə vərđiştəon bə formə dənəoe təmin bedə. Mıxtəlifə curədə, uslubədə handəbə mətnon məzmunə kuti ko karde-karde fakt iyən hodison baxşpo karde, mığoyisə karde, oxşər iyən fərğinə cəhəton mıyyəyon karde, bəvon mınosibət ifodə karderə şəroit ofayə bedə. Şoqirdon idroki iyən hissi səriştəon soyb beyro imkonon bə dast vardədə.

3. Hande
 - 3.1. Bə və beşə tojə sıxanon məno dərəse nımoıyış kardədə.
 - 3.1.1. Rəst omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noedə.
 - 3.1.2. Mətnədə bə veyəməno doə sıxanon fərğin kardədə.
 - 3.2. Handi texnikə iyən iminə hande səriştəon səyvon bey nımoıyış kardədə.
 - 3.2.1. Mıvofığə mətnon bə tələffuzi normon mıvofığə surəti handedə.
 - 3.2.2. Hırdəhəcminə soyə cumlon de intonasiyyə tələffuz kardədə.
 - 3.2.3. Bədiyyə iyən elmi-kutləvi mətnon fərğin kardədə.
 - 3.2.4. Çı mətni qeşə plani qətedə.
 - 3.2.5. Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə.
 - 3.2.6. Nisbətən yolə mətni əsos poon vıjnədə iyən nəğl kardədə.

NIVIŞTE

İnsonon de nivışte vositə iştə jimonədə ictimoi, iqtisodi iyən mədəniyə sahonədə bə dast vardə biə noiliyyəton bə umumiyyə şəkil dənoedən, elmiyə-bədiyyə ofəyəvonə koon bardedən, iştə tarixi ofəyedən, əvoni bo omə nəslonro bə sistem dənoedən, niğo doedən – oqətedən. Zıvonı bəştəməxsusəti, qəncinəti mihofizə bedə. Nivışte moə zıvonı təlimədə ən zəruriyyə sərişton əhotə kardədə, handeə fəoliyyəton jivneyro imkon pəydo kardədə. Bı mənoədə etnikə xəlğon zıvonon omuteədə NIVIŞTE bənə mihumə məzmunə xəttən qıləyni ğəbul kardə bedə.

NIVIŞTE bənə məzmunə xətti etnikə xəlğon moə zıvonı təlimədə iminə nivıştə texnikə, orfoqrafikə, motijə işorə təminon, zıvonı vahidonku, çəy uslubi imkanonku, niği curəbəcürə formonku istifodə sərişton iştəni bey təmin kardədə.

4. Nivışte

4.1. Nivışte texnika iyən bə iminə hande sərişton soyb bey nımoyiş kardədə.

4.1.1. İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştədə.

4.1.2. İştə nivışteədə bə husnxəti normon rioyət kardey de surəti nivıştədə.

4.1.3. Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştədə.

ĞIYMƏTNOE

Ğəymətnoe – çe məğsədinə təlimi iyən çe səkıştəsəmtinə təhsiliku co nıbə tərkib hissəe. Bəroən tədrisə fəoliyyəti effektin iyən səmərənin bey təmin karderə ən vocibə məsəlonədə qıləyni ime ki, muəllim iştə şoqirdon zınəyon iyən səriştəyon bəpe hejo kontrol bıkə, ğıymət bıne.

Bo muəllimi hozı kardəbə vəsoitədə (MMV) har başxro bədiqə doəbə qədə summativə ğıymətnoəoni (QSĞ) materialono muəllimon istifodə karde bəzınen. Əncəx muəllimi bıpiyoşe iştənən QSĞ materialı tərtib karde bəzıne. Əmma bo har baxşpoyo hozıbə QSĞ material həminə baxşpoədə realizəbə əsosinə məzmunə standarton iştəni ehtivo kardəninə. Vəsoitədə har qılə QSĞ materialı bəpeşt bə aspərdəyonro doəbə bal (xal) iyən çəvon əsosədə şoqirdi ğıyməti mıəyyən kardə ğaydə nişo doə bəninə.

Zımedəmon ki, tədrisədə diaqnostik, formativə iyən summativə ğıymətnoe bəro bardə bedə ki, şoqirdi təhsilo əxz kardə noiliyyəton sistematik kontrol bıkəmon- nəzorətədə oqətəmon.

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

I BAXŞPO

ÇƏMƏ MƏKTƏB

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
1.	Sentyabr	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	6-7	8-9
2.	Qin kardə biə şoy-voy	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	8-9	10-11
3.	Çe gələvoni əgıl	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	10-11	12-13
4.	Voəvil	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	12-13	14-15
5.	Lalə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	14-15	16-17
6.	İskəndəri zəmonədə biə dı həkim	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	16-17	18-19
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		20
Yekun			13 saat	12 səyfə	13 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikri təhlil kardedə iyən iştə movqe şərh kardedə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardeyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakeri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardedə	Şoqird bəştə handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Iştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdə həcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

DİAQNOSTİKƏ GİYMƏTNOE

Muəllim bə şoqirdon sual doədə:

– *Tovıstoni tətılın konco iyən çıkonəy dəvuneyone?*

Şoqirdon çe parsi ətrofədə de muəllimi iştiraki bo i yəndı, tovıstoni tətılı konco, çıkonəy dəvuniye həxədə qəp jedən.

MOTİVASİYA

Çəyo muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Im rujnə ruj boçi bəməno ide?*

– *Məktəbi iminə ruji aid kon şeiron zınedon?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Çəyo muəllim dərskitobədə çe Vəlişah Əliyevi “Sentyabr” (səh. 6) şeiri de intonasiyə handedə.

ĞEYD: *Muəllim şeiri hande bəbeşt bə şoqirdon dərskitobədə bıə luğəti iyən tolışə zıvoni aid bıə grammatikə ğaydon nivışteyro 2 qılə ğalınə dəftər peqətey asbardedə.*

Çəyo muəllim dərskitobi 7-nə səyfədə bıə luğəti (*peme, çəşmə, əyyom, miftə, sıftə, səjdə, həsrət* sıxanon) bə dəftər doədə nivışte. Luğəti bə dəftər nivıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə 1-6-nə asbardon bə vıre rosnedən.

Asbard 1. “Şeirədə de sıə ranqi doə bıə misron çiko bəsə dəşədəş? Əvoni izoh bıəkə” nominə asbardiro “*Çəmə həsrət sə be həni; Bəştı səjdə nomə sə ni*” misron jığo izoh karde bəbe: Har kəs tovıstoni tətildə sentyabrə manqi 15-ə çəş kardedə ki, bə məktəbi bışu. Bəro ki, məktəb bo har kəsi doğməe, əzize.

Asbard 2. “Diminə bəndədə bə noxton vırə kon sıxani nıvışte bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Şoqirdon çe məzmuniku zıvədən ki, şeirədəki “**Bə məktəbon ro kardedəş, Elmi kəybon...**” misradə okardedəş sıxan vadoə bıə. Elm ıstə kəybon bo har insoni okardedə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) dəbastədəş

B) okardedəş

C) okardəniş

Asbard 3. Bə in asbardi şərtiro cumlon təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxtə inkişof kardeye.

1. Azərbaycanədə dərson sentyabrə manqı 15-də *bino bedən*.

2. Məktəbədə əğilon şeir, nəğil *omutedən*.

3. Sentyabr çı sori *9-nə* manqə.

Asbard 4. In asbardi şərt jəqoe ki, *həşi, omutey, sıftə, bilbil, şo kardey* sıxanon cumlədə oko bıdən, çı nom ifodə kardə sıxanon jintono i, hərəkət ifodə kardə sıxanon jintono dı qılə riyə bıkəşən. Jıqo asbardon bəçəyro doedən ki, şoqirdon co-coə sıxanon de oko kardey ro cumlə soxtə omuton.

Həşi bə har bejəni xəyre.

Omute heç vaxt di ni.

Sıftə ıstəni duz bıkə, çəyo bə həmrö rıışğand bıqət.

Bilbil de ən çokə sədo handə pərəndəe.

Əğilon hejo *şo karde* lozime.

Asbard 5. In asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Bə i yəndı əks mənə doə sıxanon omujəti pəydo bıkə” nominə asbardədə şoqirdon bə i yəndı əks mənə doə sıxanon pəydo kardədən iyənən əvoni qərəfonədə nıvıstedən.

Sıxan	Əks mənə doə sıxanon
Dəbaste	Okarde
Peşo	Navi
Sakit	Əsəbin
Kanə	Tojə

Asbard 6. In asbardi şərt jıqoe: “*Kon sıxani həm bənə nom, həməən bənə hərəkət ifodə kardə sıxani peqəte bəbe?*” Jıqo asbardon bəro doə bıən ki, şoqirdon tolişə zıvonədə nom iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndıku co karde bızınon. Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jinəni bəndon cəm kardedə. Jintono A bəndə bıə *nışte* əncəx hərəkət, C bəndə bıə *se* sıxan həm hərəkət, həməən aşımard, B bəndədə bıə *harde* sıxan həm nom, həməən hərəkət ifodə kardedə. Məsələn:

Bəni *harde* bıdə (nom ifadə kardedə).

Azad, ıstə xorək *harde?* (hərəkət ifodə kardə).

A) nışte

B) *harde*

C) se

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Iştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərh kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə mışohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Iştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrost şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdə həcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

- *Boşməno kitob çiçe?*
- *Kitob hande bə insoni çiç doədə?*

Muəllim dı ro əğilon kitobi həxədə biə fikron omutedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Qulzar İbrahimova “*Qin kardə biə şoy-voy*” (səh. 8) mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 9-nə səyfədə bə luğəti (*baxşe, rəncidə be, ğo be, əlahand* sıxanon) doədə bə dəftər nivışte. Luğəti bə dəftər nivıştə bəpeşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə biə 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “*Hande*” sıxani kon mənə bə mətnədə biə mənə omuj omedə?” nominə asbardi bə vırə rosneyro muəllim əğilon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, *hande* sıxan de kitobi əloğənin be qoroş *mutaliyə karde* ifodə dəçe mənə omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) təhsil se
- B) *mutaliyə karde***
- C) mahne hande

Asbard 2. In asbard jıqoe: “Elxanı vırədə tı biəbiş çiç əkeş? Kitobi bə Ayseli oəqordoniş, ya tınən bənə bəy hərəkət əkeş?” Asbardədə məğsəd şoqirdon iştə fikri mıstəqil vote vərđışı formalaşmış karde iyən çəvon iştə mıstəqil fikri çe dərəcədə vote oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fiki bə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim jinə 2 qılə parsi noədə har şaqirdən iştə fikri dərəcə gəder izoh kardədə.

Elxani vırədə ti bəbiş çiç əkeş?

Kitobi bə Ayseli oəqordonış, ya tınən bənə bəy hərəkət əkeş?

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlon izoh iyən Elxani “qin kardə şoy-voy” çiç be pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd çe şoqirdon mıstəqıl fikri vote vərđışon bə formə dənəe iyən çəvon ıstə mıstəğıl fikri çı dərəcədə vote oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosnero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlə jıqoe: “**Əçı dusti ıstə “Qin kardə bıə şoy-voy” pəydo kardəşbe.**” Şoqirdon çe mətni məzmuniku dərəsdən ki, cumlə izoh Elxani pəydo kardə şoy-voysə kitob, “qin kardə şoy-voy” komputer be.

Asbard 4. In aspardədə “Qin kardə bıə şoy-voy” mətnədə bə kavuə vırə kon sıxanon nıvıstəninin bey pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, “B” bəndədə bıə “*kitob bəhandem*” ifodə rostə cəvobe.

A) komputerdə hənək bəkam

B) kitob bəhandem

C) bə əğılön koməq bəkam

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş hikoyədə bıə hodison dumə i yəndı dəçine lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri ujen bə mətni iyən bə bəndondə bıə cumlon cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku miəyyən kardən ki, cumlon dumuyəndıti jıqoe:

1. Ayseli ıstə dust Elxani movərdə ruji bəy qıləy kitob baxşəşe. **(3)**

2. Elxan hənək kardeədə komputer xərob be. **(4)**

3. Elxan kitobi bə hande bino kardeədə kitob bəy vey marağın ome. **(2)**

4. Elxani ıstə omutə fokuson həmə bə ıstə sinife həmronış nişo karde. **(5)**

5. Elxani bə Ayseliş vote: “Kaş, tobə in vaxti komputer hənəkon karde vırədə kitobım handəbe”. **(1)**

Asbard 6. In asbardi şərt jıqoe. Bə Elxani məktub bınıvıst. Bəçəy hərəkəton ıstə mınosibəti bıvot. In asbardi doeyədə məğsəd əve ki, əğılön ıstə fikri izoh karde bızınon.

Asbard 7. In asbardi şərt jıqoe: “Qırdılı, tırş, zard sıxanon çiçi əlomətin?” Asbardədə çı şoqirdon meyvon həxədə bıə məlumoti omute iyən çəvon dınyovindemoni miəyyən kardeye. Şoqirdon bə əloməton qoroş miəyyən kardədən ki, qırdılı, tırş, zard limo bedə. Bəroən “C” bəndədəki limo rostə cəvobe.

A) kivi

B) bib

C) limo

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılön dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərh kardədə.	Şoqird bə iştə quş doə fikri əsosiñə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakeri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosiñə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəştə handə mətni iştə əsosiñə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dıǵəti rosnedə:

- *Aǵıl de yoli-ruki ni.*
- *Aǵılmandə əǵılı ğondəǵədə zine bəbe.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- *Yolon sıxan çiçi həxədəe?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “Çi ğələvoni əǵıl” (səh. 10) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 11-nə səyfədə bıə luǵəti (ǵələvon, tılə, besəbınəti, ləz sıxanon) bə dəftər doədə nivışte.

İminə dərsədə muəllimi bə əǵılınış həm bə luǵəti, həmən bə tolışı zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon nivışteyro dəftər co karde asbardəşbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 11-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jıyədə şə tolışı zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər nivıştedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolişə zıvonədə kali sıxanon də “ə” hərfi nivıştedəmon, bənə “e” handedəmon.

Məsələn: peydo bıke – peydo bıke

Çəyo dərskitobi 11-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vıərə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş bə mətni co kon nomi doe bəbe? Asbardədə məǵsəd çe şoqirdon mıstəǵıl fikir vote vərđışı formaləşmiş kardey iyən çəvon iştə mıstəǵıl fikri çı dərəcədə vote oşko kardeye. Asbardi bə vıərə rosneyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon bə mətni çı mətni məzmuniku beşə “Aǵılmandə əǵıl” nomi doədən. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) Aǵılmandə əǵıl

B) Podşo iyən ğələvon

C) Ğələvoni zoə

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoc: “De sı doə bıə abzasi izoh bıkə. İştı zıne podşo ruon oqəte bızıno əğıl ovə tılon aşmarde bəzıne? İştə fıkrı izoh bıkə.” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə fıkrı mıstəğıl vote inkişof kardey iyən çəvon dınyovindemoni çı dərcədə be mıəyyən kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fıkrı mətndə bədə sı ranqı doə bıə cumlə cəm kardedə. **“Podşo səğ bıbo... Zəmini dimisə bıə həmə ruon i mıddət oqət, bıdə aşmardeədə bə səhv nışom. Çəyo bəşmə bəvotem dıyoonədə çanədə ov heste”**– abzasda bıə cumlon izoh əve ki, podşo əğılıku dınyoədə bıə həmə dıyonədə çand tılə ov be zıneyış piyedə. Podşo vey çok zınedə ki, əğılı ımı karde əzını. Əğılən podşo vədə bevacə vəziyyədə nımande qoroş zəmini dimisə bıə həmə ruon i mıddət oqəteyış piyedə. Bəro ki, əğıl vey çok zınedəbe ki, zəmini dimisə bıə ruon və hiç ki oqəte əzını. Əğıl dı roy çe podşo parsıku ıştə conı roxnədə.

Asbard 3. “Osmonədə çand qılə astovə heste? Tı heç əvon aşmardə? İştı zıney əğılı cəvob rost be ya ne?” nominə asbardə də məğsəd şoqirdon ıştə mıstəqıl fıkrı vote inkişof kardey iyən çəvon dınyovindemoni çı dərcədə be mıəyyən kardeye. Bəroən muəllim 3 qılə parsı noədə ki, har şoqird ıştə fıkrı ıştə dərəse ğədər izoh karde bızıno.

*Osmonədə çand qılə astovə heste?
Tı heç osmonədə astovonon aşmardə?
Şımə zıney əğılı cəvob rost be ya ne?*

Asbard 4. Bə ın asbardi qoroş bə “Çe ğələvoni əğıl” mətni məzmuni omuj omə yolon sıxanı pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo karderı muəllim çe şoqirdon fıkrı bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmunıku zınedən ki, “C” bəndədəki **“Ağıl de yoli-ruki ni”** yolon sıxan rosta cəvobe.

- A) Ağılmandə əğılı ğondağədən zıne bəbe.
- B) Ağıl sığədə bedəni, sədə bedə.
- C) Ağıl de yoli-ruki ni.

Asbard 5. Bə ın asbardi qoroş jıtono doə bıə kon sıxanonədə “ə” bənə “e” handedəmon əy mıəyyən karde iyən əvoni bə cədvəl nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fıkrı bə 11-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jıyədə şə tolışı zıvonədə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllimi ğrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosnedən.

Pəydo, bəşt, əmə, xəbərçin, xəy, xərob, ruşnə, mutə, dastə, kuməkijə, kulmə, kəno, kəybə

Bənə “ə” handedən	Bənə “e” handedən
<p><i>əmə</i> <i>xəbərçin</i> <i>xərob</i> <i>ruşnə</i> <i>mutə</i> <i>dastə</i> <i>kuməkijə</i> <i>kulmə</i> <i>kəno</i></p>	<p>pəydo bəşt xəy kəybə</p>

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılın dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərh kardədə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Voə donə çiçə?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Voə voədə qılə-qılə sipiə ranqədə həvoku voə donə eqında.*

Muəllim tojədən şoqirdonku parsedə:

– *Peş voə əvəsori iminə ruj obə vili nom çiçə?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Voəvil.*

QUŞ DOƏ-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Qunel Almazi “Voəvil” (səh. 12) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 12-nə səyfədə bıə luğəti (**voəvil**, **xolə** sıxanon) bə dəftər doədə nivışte. Cəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi 13-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomədə bıə tolışı zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştoney iyən əvoni omutey asbardedə.

Yodədə oqət:

Tolışə zıvonədə feili əmr şikilədə kali sıxanon dı cur nivışte bedən.

Məsələn: *vanq bıkə – vanqkə, pəydo bıkə – pəydokə*

Muəllim qrammatik ğaydə bə şoqirdon izoh kardə bəpeşt əvon dərskitobi 13-nə səyfədə bıə 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş jintonoş riyə biə sıxanon kon qılə rost nıvıştə biə ni əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim -on şikili oko kardero qitə holədə biə qrammatik ğaydə bə şoqirdon yod dənoədə. Muəllim pot iyən qitə holədə biə sıxanon tojədən bə şoqirdon izoh karde bəpeşt əvon asbardi bə vırə rosdən. Bə qrammatik ğaydə qoroş livə sıxan qitə holədə livəon ne, livon şikilədə bənine. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) ğəror

B) livəon

C) zəmin

Asbard 2. “Bə sı doə biə sıxani vırə kon sıxani nıvıştə əbini?” nominə asbardi bə vırə rosniyero muəllim əğilon fikri bə mətni cəm kardedə. Sıə ranqədə doə biə sıxan jıqoe. “Voə donə xıvət kardedəbe”. Muəllim əğilon bəsə dənoədə ki, A iyən B bəndondə biə ğo bey, pəşi qətey sıxanon de xıvət karde sıxani sinonim be qoroş əvoni de i yəndı əvəz karde bəde. Əmmo lovə karde sıxani bə xıvət karde sıxani vırə nıvıştə əbini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) ğo be

B) pəşi qəte

C) lovə karde

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş mətnədə biə hodison duməyəndəti pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni iyən bə bəndondə doə biə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, cumlon dumuyəndəti jıqoe:

1. Voə donə bə zəmin evoe. (5)
2. Xıçə bəyış cəvob nıdoe. (3)
3. Voə donə xıvət kardedəbe. (1)
4. Dıminə xıçə çe iminə xıçə hanədəbe. (4)
5. Voə donə bəsə xolə kutisə nışde. (2)

Asbard 4. Bə in asbardi şərti qoroş mətni dəvom karde iyən esse nıvıştə lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdonku tolişə zıvonədə qədə esse nıvıştə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim in esse kədə nıvıştə bə əğilon asbardədə.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş sıxanon bə i vırə nıvıştə lozime. Asbardədə məğsəd ime ki, şoqirdon tolişi zıvonədə feili əmr şikilədə kali sıxanon dı cur nıvıştə çok dərəson. Muəllimi izohi bə peşt şoqirdon asbardi bə vırə rosdən.

Hozı bıkə – **hozıkə**
Pəydo bıkə – **pəydokə**
Rask bıkə – **raskkə**
Dəro bıkə – **dərokə**
Rost bıkə – **rostkə**

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro omujəti pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon sıxan ehtiyoti çı dərcədə vey be oşko kardeye. Şoqirdon zinedən ki, cədvəldəki bəsə dəşe – dərəse, bəsə dənoe – dərosne, dəbaste – vi karde sıxanon bə i yəndı omuj omeydən.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardedə iyən iştə movqe şərh kardedə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardedə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Şimə kon vilon nomon zinedon ki, əvon həməən kinə nomonin?*

Diaqnostikə ğiymətnoe. Muəllim de əqli həmlə ro şoqirdon nomkəşə həm vıl, həməən kinə nomon (*Lalə, Nərgiz, Vənəşə*) lohədə nivıştedə.

Muəllim votedə:

– *Çəmə umrujnəni movzu “Lalə” hikoyəye.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Salam Qədirzadə “Lalə” (səh. 14) hikoyə handedə.

Hikoyə hande bəpeşt muəllim dərskitobi 15-nə səyfədə bıə luğəti (*diməkukə* sıxani) bə dəftər doədə nivışte. Cəyo muəllim bə şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jıədə doə bə tolışə zıvoni aid qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştone iyən əvoni omute asbardedə.

Yodədə oqət:

Tolişə zıvonədə bıə saiton libutin iyən belıbutin bedən.

Libutinin: *o, u*

Be libutinin: *a, ı, e, ə, i*

Muəllim qrammatik ğaydə bə şoqirdon izoh karde bəpeşt əvon dərskitobi 15-nə səyfədə bıə 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə de sı doə bıə sıxani de kon sıxani deqiş karde əbini?” nominə asbardi bə vıə rosnıeyro muəllim əğilon fikri bə hikoyə cəm kardedə. Sıə ranqədə doə bıə sıxani cumlə jıqoye. “**Şanqovəsey** çı kıyku bə kə oqardeədə, ıştə kinə çı bağçəku bə kə vardə hamsuə jenım vınde”. Muəllim əğilon bəsə dənoədə ki, bə ruji vaxton qoroş **şanqovəsey** sıxan əvəlhanqon, şanqovoni sıxanon sinonime. Bəroən **şanqovəsey** sıxani de **çoştöni** sıxani deqiş karde əbini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) əvəlhanqon

B) şanqovoni

C) **çoştöni**

Asbard 2. Bə ın asbardi şərtiro bə kavuə ranqi vıə kon sıxani nıvıšte lozime əy pəydo karde lozime. Kavuə ranqi doə bıə vıə cumlə jıqoe. “Lınqım oqəte, səlomom ...”. Əğilon cumlə məzmuniku zınədən ki, **səlomi doedən**. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) **doe**

B) se

C) vote

Asbard 3. “Boçi Lalə co nomon nıvıšte zınədənıbe? ıştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəqıl şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vıə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətni məzmuniro şoqirdon ıştə fikri joqo izoh kardedən ki, Lalə 4 yaş be qoroş hələ bə məktəb şedəni. ıştənən cəmi 3 qılə hərf omutəşe. Bəroən ğərəz ıştə pıə nomi (**Əli**) co nom nıvıšte zındəni.

Asbard 4. Bo asbardi şərti qoroş jiyədəş riyə bıə kon sıxani kaft be pəydo kardey lozime. Mətnədə jiyədəş riyə bıə sıxanon ımonin: “bağçədə, bığınə merd, karde-karde”. Muəllim bə şoqirdon izoh kardedə ki, **bağçədə** sıxan, **bığınə merd** ibemon, **karde-karde** dı defisi nıvıştəninə kaftə sıxane.

Asbard 5. Bə ın asbardi qoroş mətnədə bıə cumlon duməyəndəti pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni iyən bə bəndondə doə bıə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku miəyyən karddeən ki, cumlon dumoyəndəti jıqoe:

1. Lalə ıştə səş lovniye. (1)
2. Lalə moə sıre. (4)
3. Lalə ıştə anqıştön ğat karde-karde cəvob doşe. (3)
4. Lalə voteşe ki, se qılə hərf zınədə. (2)

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro Əli Nasiri “Şir” şeirədə bıə qalınə saitön jintono i, nızokə saitön dı qılə xətt kəşe çəyo bə dəftər ovoştıne lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışe zıvonədə sait iyən samiton çı dərəcədə zınye iyən yoddə oqəte oşko kardeye.

Cənqəl həmə əçəy so,
Zuədə nişe çəy to.
Şiri vindən həyvnonon,
Vitedən bedən niyo.
Əçəy nərə vey qure,
Cənqəli potşo şire.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, nızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərğ kardədə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərğ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərroste şikilədə nıvıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nıvıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim çe şoqirdonku parsədə:

İnteqrasiya (Tar.). – Əğilon, İskəndər kon məholi şah bə?

– Əçə həxədə çiç zinedəyon?

Muəllim dı ro çe əğilonku çəvon fikri omutedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Seyid Əzim Şirvani “Rəbiul-ətfal” dərskitobiku “İskəndəri zəmonədə biə dı həkim” (səh. 16) mətni handədə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 16-nə səyfədə biə luğəti (bovə kardovney sıxani) bə dəftər doədə nıvışte.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 17-ci səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə sə tolişi zıvoni aid biə qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvışte iyən əvoni omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolişə zıvonədə samiton bə dı vırə poə bedən:

Bevanqə samiton: **p, f, s, t, x, ç, ş, k, h**

Vanqinə samiton: **b, v, z, d, ğ, c, j, q, y, l, m, n, r**

Çəyo şoqirdon dərskitobi 17-nə səyfədəki 1-7-nə asbardon bə vırə rosındən.

Asbard 1. “Tı çe həkimı vırədə biəbiş çiç hozı əkeş? İştə fikri izoh bıka?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıstəqil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye

qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim sıvol noedə. Har şaqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Tı çe həkimı vırədə bıəbiş çiç hozı əkeş?

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, mətnədə bıə kavuə ranqı vırə kon sıxani nıvışte lozime əy pəydo karde lozime. Kavuə ranqı doə bıə vırə cumlə jıqoye. “Həkimonədə qıləy şərbətış hozı karde, ə qılə ...”. Əğilon cumlə məzmuniku zinedən ki, kavuə ranqədə doə bıə vırədə *zəhər* sıxani nıvışte lozime. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) şinəçay B) *zəhər* C) dəvo

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş şoqirdon çı yunanon jiyə məholi həxədə yolonku xəbə səninin, yaən internetədə bıə həxədə məlumot pəydo kardəninin, çəyo qədə esse nıvıştəninin. Asbardədə məğsədəme ki, şoqirdon çı yunanon jiyə məholi həxədə məlumatın bıbun iyən de yolon koməqi bıə həxədə qədə esse bıvıvıştən.

Asbard 4. “İştı zıney boçi bə iminə həkimı heç çı nıbe, əncəx dıminə həkimı dıl təkə? İştə fikri izoh bıəkə” nominə asbardi doeydə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof bıkon. Muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardə bəpeşt sıvoli noedə ki, əvon ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızınon.

Şımə zıney boçi bə iminə həkimı heç çı nıbe, əncəx dıminə həkimı dıl təkə?

Asbard 5. In asbardi şərt jıqoe: “mətnədə bə kon parsi cəvob ni?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni iyən jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə bıə parson de mətni məzmuni miğoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, mətnədə “B” bənddə bıə *“Həkimon boçi mıbohisə kardedəbin?”* parsi dəqiqə cəvob ni. Bəroən “B” bənd rostə cəvobe.

- A) Həkimon kon məmləkətədə jiyedəbin?
B) *Həkimon boçi mıbohisə kardedəbin?*
C) Həkimon kon şahı zəmonədə jiyedəbin?

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro Mirheydər Bəşəru “Suk” şeirədə samiton pəydo karde, vanqinə samiton jintono i, bevanqə samiton jintono dı qılə riyə kəşe iyən əvoni bə dəftər ovoştine lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə vanqinə iyən bevanqə samiton çı dərəcədə omute oşko kardeye.

*In suk ranqı-risine,
Sıə pustə rişine.
Haft qılə kaqış heste,
Həmə qıləyo şine.*

Asbard 7. Bə in asbardi qoroş çı duməyəndiəti esənə sıxani miyyəyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fıki bə jintono doə bıə kaftə sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon çe jintono doə bıə kaftə sıxanonku miyyəyən kardedən ki, in sıxanon həmə de “ə” koməqi soxtə bıən. Bəroən çı duməyəndiəti esənə sıxan *buməlarzə* sıxane.

idəqardış, diməkukə, lefədim...

- A) *buməlarzə* B) kəybə C) dasthor

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

I BAXŞORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

1-5-nə parson bə jinəni mətni aidin.

1. *Nako* toloşə məholədə taxılədə hozı kardə biə nun biə ni. 2. Votedən ki, bə vaxt insonon qandımə ordə hardeku tarsedənbən. 3. İnsonon bürzə nunşon oko doə. 4. *Toloşə* məholədə bo taxıl kaştəyən vey-vey peşoşon bino kardə. 5. Isətən *bəzi* vironədə ... hozı kardə nun – luku hozı kardədən. 6. In nuni adətən de dunə aşi hardədən.

1. De sı doə biə sıxanon sərrəst bıkə.

- A) navko, tolişə B) navko, toloşi C) nako, tolişi

2. Bə noxtən vırə kon sıxani nıvıştə bəbe?

- A) taxılədə B) bürzədə C) şitədə

3. Jintono doə biə cumlə kon cumlə bə peşt nıvıştə bəbe?

Lukuədə bürz, şit iyən ruən oko doədən.

- A) 2 B) 4 C) 5

4. Mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani deqiş karde bəbe?

- A) kam B) vey C) kali

5. İştı zınəy, boçi insonon qandımı ordə hardeku tarsedəbin. İştə fikri izoh bıkə.

6. Kon sıxanonədə əncəx lıbutinə saitən oko doə biən?

- A) kitob, mərifət B) qoşuş, ovand C) obod, dumot

7. Cədvəli pur bıkə.

Ğalin, lıbutinə saitən	
Nozık, lıbutinə saitən	
Ğalin, belıbutinə saitən	
Nozık, belıbutinə saitən	

8. Cədvəli pur bıkə.

Vanqinə samitən	
Bevanqinə samitən	

9. Çe samitən vəynəti pəydo bıkə.

b	-	ğ	-	j	q	-	z
-	t	-	f	-	-	ç	-

10. Kon sıxanonədə eyini hərf mıxtəlif sədoon doədə?

- A) kanal, komanda
B) kə, kinə
C) ko, kitob

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

II BAXŞPO

XIYZON

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
7.	Yodiqor	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	18-19	22-23
8.	Şəkə balə, şon balə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	20-22	24-25
9.	Kılo	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	23-25	26-27
10.	Se qılə boə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	26-27	28-29
11.	Con nənə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	28-29	30-31
12.	Ğələm	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	30-31	32-33
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		34
Yekun			11 saat	14 səyfə	13 səyfə

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərñ kardədə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərñ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəşti handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya (Rəsm.). Muəllim lovhədə “Boğədə doon” şikili ehaştedə.

Çəyo şoqirdonku parsədə: – *Şikilədə çiç vindedəyon?*

Əğilon cəvob doədən.

– *“Boğədə doon” şikili.*

Çəyo muəllim tojədən parsədə:

– *Bə şımə zine qoroş in doon ki kaşdəşe?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Çəmə atə-bobon kaşdəşone. In doon çəvonku bəmənə yodiqor mandən.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Hikmət Ziya “Yodiqor” (səh. 18) hikoyə handedə.

Hikoyə hande bəpeşt muəllim dərskitobi 18-nə səyfədə bə luğəti (*yodiqor*, *vi* sıxanon) iyənən 19-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid bə qrammatik ğaydon bə dəftər nivıştedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

“Çe imi bə nav” nivıştəmon, “çimi bə na” handedəmon.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 19-nə səyfədə bə 1-6-ə asbardon bə virə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə de sıə ranqi doə bə sıxani de kon sıxani əvəz karde bəbe?” nominə asbardi bə virə rosneyro muəllim əğilon fikri bə mətni cəm kardədə. Sıə ranqədə doə bə sıxan jıqoe. “İlham boğədə bə əlvonə zizəninə, havzə doon **təmşo kardədəbe**”. Muəllim əğilon bəsə dənoədə ki, A bəndədə bə **diyə**

kardedəbe sıxan de **təmşo kardedəbe** sıxani sinonim be qoroş əvoni de i yəndi əvəz kardey bəbe. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) *diyə kardedəbe*

B) ov doedəbe

C) sıxan kardedəbe

Asbard 2. Bə in asbardi şərti qoroş de kavu doə biə vırə nıvışte lozimbiə sıxani pəydo kardey lozime. De kavu doə biə vırə cumlə jiqoe. “Kədə nuni çəxo peqəte bəpeşt bə boğ ...”. Əğilon cumlə məzmuniku zinedən ki, de kavu doə bə vırə **oqarde** sıxani nıvışte lozime. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) dəşe

B) *oqarde*

C) beşe

Asbard 3. “İştə zınəy, çəxo İlhami dastədə boçi eqinə? İlham oxoədə yodiqori çiç be dərəse, ya ne? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosne qoroş muəllim şoqirdon fikri bə hikoyə cəm kardedə. Bəroən muəllim 2 qılə pars noedə. Har şaqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Şımə zınə çəxo İlhami dastədə boçi eqinə?

İlham oxoədə yodiqori çiç be dərəse, ya ne?

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş “İştə zınəy, inson bəpe çiç bıkə ki, açıku dınyoədə yodiqor bımandə? Tı bın həxədə hiç fikir kardə? Bın həxədə qədə esse bınıvışt” nominə asbardi doeyədə məğsəd ıme ki, şoqirdon ıştə mıstəqil fikri ifodə karde iyən qədə esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof bıkon. Muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardə bəpeşt 2 qılə pars noedə ki, əvon bı barədə ıştə fikri qədə esse şikilədə bınıvışton.

Şımə zınəy, inson bəpe çiç bıkə ki, açıku dınyoədə yodiqor bımandə?

Tı bın həxədə hiç fikir kardə?

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş cumlon mətnədə bə nomron vırə noe lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedən. Şoqirdon çe mətndəki cumlon dumoyəndiəti omuj omeyku zinedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vırə A bəndədə biə “*Seminə hərfi nıvışteədə peştono ıştə pıə sədoş məse*”, bə 2 rəğəmi vırə C bəndədəki “*Məvuji, yodiqori çiç be zinedəniş*”, bə 3 rəğəmi vırəsə B bəndədəki “*İsə zınə yodiqor çiçə?*” cumlon noe lozime.

A) Seminə hərfi nıvışteədə peştono ıştə pıə sədoş məse: (1)

B) İsə zınə yadiqar çiçə? (3)

C) Məvuji, yadiqari çiç be zinedəniş. (2)

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro Nəriman Tolışi “Kandımız” şeirədə biə saitə jıyo i, samitə jıyo dı qılə riyə kəşe, çəyo bə dəftər ovoştine lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sait iyən samitə çı dərəcədə zınə mıyyəən karde, iyən çı curə yodədəş oqəte oşko kardeye.

Oməy bə boğ kandımız,

Pərəy, kardışe vız-vız.

Pərəy bı vıl- bə vıl əv,

Şirəş qırdə kay bə qəv.

Vardışe bə kandulə,

Vadoşone bə dilə.

Purış kay şirə bə şon,

Anqivin bəham, ay con!

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardən çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardedə iyən iştə movqe şərğ kardedə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərğ doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardedə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nıvıstedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nıvıstedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nıvıstedə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya. Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosədə:

– *Balə şonisə şin bedə.*

– *Dovlətdə dəvə, ovladədə nəvə.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOƏ-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Allahverdi Bayrami “*Şəkə balə, şon balə*” (səh. 20) mətni handedə.

İminə dərsədə muəllimi bə əğiloniş həm bə luğəti, həmən bə tolişi zıvoni aid biə qrammatik ğaydon nıvışteyro dəftər co karde asbardəşbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 20-nə səyfədə biə luğəti (*hasrət, niyyət* sıxanon) iyənən “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolışə zıvonədə samiton deyəndi vəynəti təşkil kardedən.

Məsələn: *d – t, b – p, q – k, z – s, v – f, ğ – x, c – ç, j – ş*

Tolışi zıvonədə *y, l, m, n, r* vanqinə iyən *h* bevanqə samiti vəynəş bedəni.

Çəyo əğilon dərskitobi 21-nə səyfədəki 1-8-nə asbardon bə vırə rosədən.

Asbard 1. “De sıə ranqi doə biə cumlə izoh bıkə. İştı zine əğil dınyo ruşin karde bəzine? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri müstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kard-eye. Asbardi bə vırə rosniy qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qile sual noədə. Har şaqirdən iştə fikri iştə dərəse ğədar izoh kardedə.

Şımə zine əğil dınyo ruşin karde bəzine?

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərɁ kardədə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərɁ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə kardey omutedə.
4.1.1.	Iştə omutə sıxanon iyən cumlon sərröst nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərröstə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya (İnc.). Muəllim de komputeri koməqi prəyektorədə bo əğilon “Kılo” həxədə kəşə bıə çəmə kino qədə poə bo diyə karde noədə.

Şoqirdon bə filmi diyə kardə bəpeşt muəllim çəvonku parsədə:

– Film çiçi həxədə?

Əğilon cəvob doədən.

– Kılo.

Muəllim əğilonku parsədə.

– Kılo həxədə həni çiç zinedəyon?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Zahid Xəlili “Kılo” (səh. 22) hikoyə handedə.

Hikoyə handə bəpeşt muəllim dərskitobi 23-nə səyfədə bıə luğəti (*xunsıyoəti, pamuey, bə quş sədo omey, təmbəh kardey, kıl kardey, aşış mandey* sıxanon) bə dəftər doədə nivışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi 23-nə səyfondəki 1-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. In aspardədə “Kılo” hikoyədə bıə kavuə vırə kon sıxani nivışte lozime əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zinedən ki, “C” bəndədə bıə “*məsədənibe*” ifodə rostə cəvobe.

A) məsədəbe

B) vanq kardədəbe

C) *məsədənibe*

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş “İştı zıney moə bə Qurnuriş boçi cəzo nıdoe?” Asbardədə məğsəd şoqirdon iştə fikri mıstəğıl vote vərđişi formalaşmış kardey iyən çəvon iştə mıstəğıl fikri çı dərəcədə votey oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fiki bə hikoyə cəm kardədə. Bəroən muəllim jinəni sıvoli noədə har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardədə.

Şımə zıne moə bə Qulnuriş boçi cəzo nıdoe?

Asbard 3. “Qulnuri hərəkəti izoh bıkə. İştı zınəy, əy rostış hərəkət kardəbe, ya ne? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardə də məğsəd şoqirdon ıştə mıstəğil fikri vote inkişof karde iyən çəvon dunyovindemoni çı dərəcədə be miyyəyən kardeye. Bəroən muəllim 2 qılə pars noedə ki, har şoqird ıştə fikri dərəse gədar izoh karde bızıno.

*Qulnuri hərəkəti çiko izoh bəkayon?
Şımə zıney əy rostış hərəkət kardəbe, ya ne?*

Asbard 4. Bə in asbardi şərti qoroş şoqirdon mətni ıştən dəvom kardəninin. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışı zıvonədə hikoyə ətrofədə ıştə fikri mıstəğil vote gəbiliyyəti inkişof kardeye. Muəllim şoqirdon mətnədəki fikri rohət vote qoroş jinə sıvoli noedə.

Tı Qulnuri moə vırədə bəbiş çič əkeş?

Asbard 5. In asbardi şərt jıqoe: “mətnədə bə kon parsi dəqiqə cəvob ni?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndondə doə bıə parson de mətni məzmunı miğoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, mətnədə “B” bənddə bıə *“Kədə xunsıyoəti boçi eqınəbe?”* parsi dəqiqə cəvob ni. Bəroən “B” bənd rostə cəvobe.

- A) Kılə geymət bə çandbe?
- B) Kədə xunsıyoəti boçi eqınəbe?*
- C) Kıləədə çand qılə kıtı balə hestbe?

Asbard 6. “Doə bıə parson əsosədə mətni həxədə qəp bıjən” nominə asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon ıştə handə mətni həxədə mıstəğil şikilədə qəp je gəbiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə parson cəm kardədə. Har şoqird doə bıə parson əsosədə mətni həxədə mıstəğil şikilədə qəp jedə.

- 1) Kədə xunsıyoəti eqıne səbəb çič be?*
- 2) Qulnur boçi hiç çı votedənıbe?*
- 3) Qulnar bə kon vırə şe?*
- 4) Qulnur de əğilon çıçıku qəp jedəbe?*
- 5) Moə bə so evoeədə çıçış vınde?*

Asbard 7. In asbardi şərtiro kon kaxtə sıxan səhv nıvıştə bıə əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon de muəllimi iyən luğəti koməqi miyyəyən kardədən ki, “C” bəndədə bıə *“şınşını”* sıxan de defisi nıvıştə bənıne. Bəçe qoroşən “C” bənd rəstə cəvobe.

- A) dıroz-dıroz
- B) dust-dışmen
- C) şınşını*

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərñ kardədə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərñ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəştə handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnedə:

- *Boə çi boə peşte.*
 - *Boə de boə canqi bəbe, maqi əbini.*
- Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:
- *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “*Se qılə boə*” (səh. 24) nəğili 1-nə poə handedə.

Muəllim nəğili handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 25-nə səyfədə bə luğəti (*şatur; aspo, çəş noe, ozovon varde* sıxanon) bə dəftər nivıştedən iyən əvoni omutedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 25-nə səyfədəki 1-2-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoe: “Jinə cumlon çe mətno bekarde bıə iyən bə çəvon vıron nomrə noə bıə. Cumlon mətnədə bıə vırə pəydo bıkə”. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vırə “*Çemı balon, əmə kosibimon, sərvətmonən ni*”, bə 2 rəğəmi vırə “*Boon ko axtar karde-karde bə qurbətə məholon dəro qınin*”, bə 3 rəğəmi vırə “*Aspo boonış çi şahı tonə barde*” cumlon noe lozime.

- *Aspo boonış çe şahı tonə barde.*
- *Boon ko axtar karde-karde bə qurbətə məholon dəro qınin.*
- *Çemı balon, əmə kosibimon, sərvətmonən ni.*

Asbard 2. “Mətnədə de sıə ranqi doə bıə ifodə de kon ifodə deqiş karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim əğilon fiki bə mətni cəm kardədə. Sıə ranqədə sıxan bıə cumlə jıqoe. “*İştə zoon doədə iştə tonə vanq karde və bəvon vəsiyyət kardədə*”. Muəllim bə əğilon dərsondə ki *vanq karde* ifodə de *sədo karde* ifodə əvəz karde bəde. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) *sədo karde* B) *diyə karde* C) *dıvo karde*

Muəllim dərskitobədə “*Se qılə boə*” (səh. 25-26) nəğili 2-nə poə handedə.

Muəllim nəğili 2-nə poə handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 27-nə səyfədə bə luğəti (*bovə kardey, dızd,*

fərosət sıxanon) iyənən “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni aid bıə qrammatik ğaydə bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

“Dızd” nıvıştədəmon “dız” handedəmon.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 27-nə səyfədəki 3-9-nə asbardon bə vırə rosinedən.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş kavuə ranqədə doə bıə cumlə sərrəst karde çəyo hande lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə cumlə sərrəst hande inkişof kardeye. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə cumlə cəm kardedə. Şoqirdon çe cumlə məzmuniku zinedən ki, jıqo bəninin.

– *Qıləy boğədə ki sondox biyon əçi dilədə qırdılı iyən hırdə çiy, albəttə, əno bəbe.*

Asbard 4. “İştı zıne cohilon boçi har çi zinedəbin? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qılə sıvol noedə. Har şaqirdən iştə fikri nəğili dərəse ğədər izoh kardedə.

Şımə zınəy, cohilon boçi har çi zinedəbin?

Asbard 5. “İştı zıne boonədə kon qılə çə iqlonsə ağılmand be? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qıləy sıvol noedə. Har şaqirdən iştə fikri nəğili dərəse ğədər izoh kardedə.

Şımə zıne boonədə kon qılə çə iqlonsə ağılmand be?

Asbard 6. “Aspo boçi boonış dızd hisob karde? İştı zıney əv həxədəbe ya ne? Aspo vırədə tı bəbiş çiç əkeş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim 3 qılə sıvol noedə. Har şaqirdən iştə fikri nəğili dərəse ğədər izoh kardedə.

Aspo boçi boonış dızd hisob karde?

Şımə zıne əv həxədəbe ya ne?

Aspo vırədə tı bəbiş çiç əkeş?

Asbard 7. Bə in asbardi qoroş *aspo, dızd, boə, şatur, sondox, nokə* sıxanon cumlədə oko doe lozime. Nom ifodə kardə sıxanon jintono 1, hərəkət ifodə kardə sıxanon jintono 2 qılə riyə bıkəş. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde, cumlə soxtə inkişof karde iyən çəvon tolışə zıvonədə nom iyən hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndıku çi dərəcədə co karde oşko kardeye. Şoqirdon çe sıxanonku cumlon soxtedən.

1. **Aspo** aspi vey bərk romədəbe. 2. İnsan bəpe **dızd** nıbu. 3. Çımı **boə** dərson çok handedə.

4. Ğədimədə **şatur** ərəbon ən vey oko kardə heyvon bıə. 5. Navko har kədə **sondox** əbi.

6. **Nokə** bəştə əğə koməq kardedə.

Asbard 8. Bə asbardi şərtiro Əli Nasiri “Vəzzəx” şeirədə bıə vanqinə samiton jintono i, bevanqə samiton jintoni dı qılə riyə kəşe iyən əvoni bə iştə dəftər ovıştıne lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə vanqinə iyən bevanqə samiton çi dərəcədə zıne, əvoni çiko yodədə oqəte oşko kardeye.

Bilədə jidə vəzzəx,

Şanqone kardə məx-məx.

Bə ruj beşdə bə kəno,

Səy dəhaştə bə zono.

Asbard 9. In asbardən de Əli Nasiri “Vəzzəx” şeirədə vəynə nıbə samiton pəydo karde iyən əvoni bə dəftər nıvıştə lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə vəynə nıbə samiton çi dərəcədə zıne oşko kardeye.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikri təhlil kardədə iyən iştə movqe şərh kardədə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardədə.	Şoqird iştə müşohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noədə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xarakteri omuj nom noədə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardədə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	Iştə omutə sıxanon iyən cumlon sərröst nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərröstə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə əğilonku parsedə:

– *Şimə bəştə piə moə, moə moə çiç votedon?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Nənə.*

Muəllim tojədən parsedə:

– *Şimənədə ki iştə nənən nomi vote bəzine?*

Diaqnostikə gıymətnoe. Muəllim de əqli həmlə roy şoqirdon nomkəşə nənən nomon lohədə nivıştedən.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Xanəli Tolışi “**Con nənə**” (səh. 28) şeiri de intonasıya handedə.

Muəllim nəğili handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 29-nə səyfədə biə luğəti (*avşum* sıxani) bə dəftər nivıştedən iyən əvoni omutedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 29-nə səyfədəki 1-7-nə asbardon bə vırə rosinedən.

Asbard 1. “Şeirədə biə sıə vırə kon sıxani nivışte lozime?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardədə. Şoqirdon çe məzmuniku zinedən ki, şeirədə bə sıə vırə “*bivot*” sıxani nivışte lozime. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) bıməs

B) bıkə

C) *bivot*

Asbard 2. Bə ın asbardi qoroş “**Con nənə**” şeirədə de kavuə ranqi doə biə misron çiko bəsə dəşey izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim şoqirdon fiki bə şeiri cəm kardədə. “*Ruşnə dimi ovşume,*

Sədə muon avşume.” kavuə ranqi doə bɪə misron izoh əve ki, nənə ruşinə dim bə ovşumi, sədəki muon bə avşumi oxşəş doədən.

Asbard 3. “Sıxanonədə qıləy veyə aspi mənə doədə” nominə asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim əğilon fiki bə bəndon cəm kardədə. Muəllim bə əğilon dərosonedə ki, veyə aspi mənəədə *şilx* sıxan oko doə bedə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) *şilx* B) *nəfi* C) *ğələ*

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş bə parsi işorə vırə kon sıxani nıvışte lozime əy pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon məntiqi dınyovindemoni oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardero muəllim şoqirdon fikri bə parsi işorə vırə iyən bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon de məntiqi miəyyən kardədən ki, əğər *hurs koçədə, asp təvilədə* bedəsə, *kaqən lonədə* bedə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

hurs – koç (mağara), asp – təvilə, kaq – ?

- A) moğnə B) kijə C) *lon*

Asbard 5. In asbardədə əks mənə doə əlomət ifodə kardə sıxanon doə bɪə bəndi pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndonədə doə bɪə sıxanon ifodə kardə mənəku zinedən ki, “C” bənddəki *“kirt – diroz”* bə i yəndi əks mənə doə əlomət ifodə kardə sıxanonin. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) Dust – dışmen
B) Bılind – barz
C) *Kirt – diroz*

Asbard 6. In asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon tolişə zıvonədə sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Sıxanonədə qıləy izoh jıqoe: “Ofəye, tumo karde” nominə asbardədə şoqirdon hərəkət ifodə kardə nezmə mənə doə sıxani pəydo karde lozime. Şoqirdon de luğəti koməqi miəyyən kardədən ki, *Ofəye, tumo karde – soxte* bə i yəndi nezmə mənə doə sıxanonin. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) Karde
B) *Soxte*
C) Dərəse

Asbard 7. Bə asbardi şərtir qoroş cədvəli pur karde iyən əvoni bə dəftər ovıştıne lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə vanqinə, bevanqə iyən vəynə nıbə samiton çı dərəcədə zıne, əvoni çıko yoddə oqəte oşko kardeye.

Vanqinə samiton	<i>b, v, z, d, ğ, c, j, q, y, l, m, n, r</i>
Bevanqə samiton	<i>p, f, s, t, x, ç, ş, k, h</i>
Vəynə nıbə samiton	<i>y, l, m, n, r, h</i>

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.2.	İştə quş doə fikri təhlil kardedə iyən iştə movqe şərh kardedə.	Şoqird iştə quş doə fikri əsosinə şikilədə şərh doedə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon de miğoyisə roy nəql kardedə.	Şoqird iştə mişohidə kardəyon, məsə hodison de miğoyisə roy şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison iyən bəçəvon xarakterikə əloməton nom noedə.	Şoqird bəy rast omə tojə conəvə (əşyon), hodi-son bəçəvon xakeri omuj nom noedə.
3.2.5.	Bə mətni əsosinə fikri əlovon kardedə	Şoqird bəştı handə mətni iştə əsosinə fikron əlovə karde omutedə.
4.1.1.	İştə omutə sıxanon iyən cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə omutə sıxan iyən cumlon sərrostə şikilədə nivıştedə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nivıştedə.	Şoqird iştə omutə məlumoton əsosədə təsvir xarakterinə qədə esse nivıştedə.

MOTIVASIYA

İntegrasiya (Rəsm.). Muəllim lovhədə ğələm kardə bıə do şikili ehaştədə.

Çəyo şoqirdonku parsədə: – *Şikilədə çiç vindedəyon?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Pepuštə bıə do şikile.*

Çəyo muəllim izoh kardedə ki, ın şikilədə ğələm kardə bıə do şikile. Doon bəro ğələm kardedən ki, cəvon məhsuldarəti vey bibu.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Cavad Zeynali “Ğələm” (səh. 30-31) hikoyə handedə.

Muəllim nəğili handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 31-nə səyfədə bıə luğəti (*ğələm, zay karde, kolduj, ispur bey* sıxanon) bə dəftər nivıştedən iyən əvoni omutedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 31-32-nə səyfondəki 1-8-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə ın asbardi qoroş mətnədə bə sıə vırə kon sıxani ibey nivışte lozime əy pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə i vırədə nivıştə sıxanon zıne miəyyən kardeye. Cəvobi pəydo kaydero muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə sıə vırədə bə cumlə jıqoye: *“Lalə bənə qınobikon ...”* Şoqirdon cumlə məzmuniku zinedən ki, bə sıə vırə “səş iştə kulisə noe” ibey nivışte lozime. Bəçe qoroş rostə cəvob “B” bənde.

A) hiç çi dənirəse

B) *səş iştə kulisə noe*

C) bə dim mande

Asbard 2. ın asbardi şərt jıqoye: “Jintono doə bıə cumlon mətnədə bə rəqəmon vırə bınə”. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vırə *“Əy məsəşbe ki, ğələm kardə doe mivoniş dijd bedə”*, bə 2 rəğəmi vırə *“hiç çi bəsə dənışe”*, bə 3 rəğəmi vırə *“Diyəkə, i kəran ov mədə ha, bəvədə bo ğələm karde həni vırə əmandini”* cumlon noe lozime.

- Diyəkə, i kərən ov mədə ha, bəvədə bo ğələm karde həni vırə əmandını. (3)
- Hiç çi bəsə dənışe. (2)
- Əy məsəşbe ki, ğələm kardə doe mivoniş dijd bedə. (1)

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş mətnədə biəyon kon manqədə be pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə jıqı qılə cumlə heste: “İsət çı Laləən sefə do ğələm bəbe, *əvəsorədə* deştə zizə, pozədə deştə mivə co doonsə fərgin bəbe”. Şoqirdon bı cumlədə biə *əvəsor* sıxaniku miəyyən kardedən ki, hodison martə manqədə biən. Həmən muəllim əğilon dərosnedə ki, ğələmi əvəsorədə kardedən. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) avqust B) mart C) yanvar

Asbard 4. Bə in asbardi şərtiro kon ranqədə doə biə sıxan səhv nıvıştə biə əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə de ranqon doə biə sıxanon cumlon jıqon: “Bobo ıştə koldujə *dason* əçi sədəş novniye. Bobo de sələğəş dəbasteyiş *okarde*, ğələmi vırəş de *mişori* birnişe – şodoşe”. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə sıxanon rost be pəydo karde miəyyən kardeye. Şoqirdon de luğəti koməqi zinedən ki sıə ranqədə doə biə *dason* sıxan səhv nıvıştə biə. Bəro ki, *dason* sıxan *daston* şikilədə nıvıştəninə.

Asbard 5. “Bə numunun diyəkə təmom bikə” nominə asbardi bə vırə rosnıyeyro muəllim əğilon fikri bə jinə nımunon cəm kardedə. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə sait iyən samiton çı dərəcədə zine, əvoni çiko yodədə oqəte oşko kardeye.

Qilos	Ambu	Əno	Kitobon
2 sait	2 sait	2 sait	3 sait
2 samit	2 samit	1 samit	4 samit

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş jinə boyatıyədə biə nom ifodə kardə sıxanon vıjniye, çəvon jintono riye kəşe iyən çəvonədə se qılə cumlədə oko doe lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə sıxan ehtiyoti vey kardey, cumlə soxtəy inkişof karde iyən çəvon tolişə zıvonədə nom ifodə kardə sıxanon çı dərəcədə zine oşko kardeye. Şoqirdon çe sıxanonku cumlon oko kardedən.

*Conım Tolışi məhol,
Betı hiç nime ğərol!
Vındeme çəmə bandon,
Ruşin be çımı əhvol!*

Asbard 7. Bə in asbardi qoroş (*Bəxtiyar Ruşin*) jinə “Asp de neqo” nominə mətni bə dəftər ovıştine iyən sıə ranqədə doə biə sıxanon sərrost karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə cumlə sərrost karde inkişof kardeye. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jinə mətnədə biə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon jinə cumlondə biə sıə ranqədə doə biə sıxanon jıqo sərrost kardedən.

Asp har ruj ko əke, əmmo neqo əhe əhuti. İ ruj neqo bə asbiş vote:

– Az ıştı vırədə bıbum, ıstəni bə noxəşi bəjem həni bə ko əşunım.

Aspiyən bə neqo sıxanı quşış doe, ıştəniş noe bə noxəşi. Çəvon soyb ome, çay vırədə neqoş barde bə ko.

Asbard 8. Bə asbardi şərtiro cədvəli pur karde iyən əvoni bə dəftər ovıştine lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə libutinə iyən be libutinə saiton çı dərəcədə zine, əvoni çiko yodədə oqəte oşko kardeye.

Libutinə saiton	<i>o, u</i>
Be libutə saiton	<i>a, ı, e, ə, i</i>

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

II BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE

1-5-nə parson bə jinəni mətni aidin.

Tənbəl

Əli *tənbələ* ağılbe. Seminə sinifədə handedəbe əncəx *ışdə* dərson çok handeş piyedənibe. Ruji əv dərşədə oqardəbe, əncəx bənə har səfənə *ışdə* olətonuş bə kəy miyon şodoəbe. İmi vinda Xanımı bəyiş vote:

Əli ruji iştə oləton iştiku rık bəkan, oxo əvonən rohat bəyşon piyedə. Əli iştəsən dı sor ruka hovə votə sıxanonku xəcolətiş kəşe. Həni i kərən tənbələtiş nıkarde.

1. De sı doə biə sıxanon sərrrost bıkə.

A) tənbəl, ışdə

B) tənbəl, iştə

C) tənbəl, iştə

2. Xanım çandminə sinifədə handedəbe?

A) 1

B) 3

C) Xanım bə məktəb şedənibe

3. Mətniku kon nəticə bekarde əbini?

A) Xanım ağılmandə kinəbe.

B) Əli tənbəlbe.

C) Əli iştə dərson çok handedəbe.

4. Tı bə Əli kon məsləhəti əkeş? İştə fikri izoh bıkə.

5. Mətnədə dihecaninə sıxanon bıvıjın – bıvıvışt.

6. Kon sıxani izoh rost ni.

A) rəncidə be – rık karde, bəd be, ta karde

B) ğo be – xıvət karde, pəşi qəte

C) Besəbınəti – Oxoş biə, həddiş biə; oxoş vındə biə

7. X...məncə, as...o, a...şum,

A) a, b, f

B) ə, p, v

C) ə, b, f

8. Nezməno doə sıxanon pəydo bıkə.

A) çok – bevəc

B) təblarz, ğızmə

C) vanq karde, zikkə je

9. Kon yolə sıxanədə sıxanon vırə səhve?

A) Cıvoniku vote, ohiliku karde.

B) Tovıstonədə ko bıkə, zımıstonədə bəhə.

C) Vey harde, odəmi kam hardekuən bəka.

10. Kon mırəkkəbə (kaftə) sıxan səhv nıvıştə biə?

A) namədıl

B) sıyoçəşbəv

C) reçınreçın

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

III BAXŞPO

ÇOK ÇİÇE, BEVƏC ÇİÇE

Dərs №	Movzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
13.	İ tülə ov	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	33-34	36-37
14.	Vıtə soxən kəynə kəsərin bəbe?	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	2	35-37	38-40
15.	Rıvos iyən vağ	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	38-39	40-42
16.	Kavua livon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	40-41	42-44
17.	Iştə nomi qin məkənən	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	42-43	44-46
18.	Har kəsi əməli əvəzi doedən	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	3	44-47	46-49
19.	Çokə ko	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.2.5., 4.1.1., 4.1.3	1	48-49	49-50
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		51
Yekun			11 saat	17 səyfə	16 səyfə

	Məzmunə standarton	Təlimi məqsədön
1.1.1.	Iştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardedə.	Şoqird iştə məsə mətnədəbıə əsosinə məğomon yodo oqətedə iyən bəvon şərñ doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi miyyəyən kardedə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doə bıə şikilədə pəydo kardedə, əvoni ifodə kardedə.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxani iyən cumlə nıvıştədə.

MOTIVASIYA

Muəllim çe şoqirdonku parsədə:

– Əv çiçe ki, inson əy har ruj peşomedə?

Əğilon cəvob doedən.

– Ov.

Çəyo muəllim şoqirdonku tojədən parsədə:

– Bəçəy qoroş ovi bo insoni, bo dınyo xəyriş çiçe?

Har şoqird bı həxədə iştə fikri votedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “İ tilə ov” (səy. 33) nəğili handedə.

Nəğili hande bəpeşt muəllim dərskitobi 34-nə səyfədə bıə luğəti (*xəməncə, şor* sıxanon), iyən hejo həmonə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışi zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər dodə nıvışte iyən əvoni omute aspardedə.

Yodədə oqət:

Tolışı zıvonədə şikiləkon dı cur bedən:

Sıxan soxtə şikiləkon: - əvon, - von, - əti. Məsələn, boğəvon, insonəti

Sıxan deqiş kardə şikiləkon: - on, - i. Məsələn, kinon, əğili

Çəyo şoqirdon dərskitobi 34-nə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Doə bıə parson əsosədə mətni qəp bıjən” nominə asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon iştə handə mətni həxədə mıtəğil şikilədə qəp je ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə parson cəm kardedə. Har şoqird doə bıə parson əsosədə mətni həxədə mıtəğil şikilədə qəp jedə.

- 1) Hodison konco bino bedən?
- 2) Bo vəşi okoşte kiyon oməbin?
- 3) Əsarədə kon obrazon hestin?
- 4) Kuməkijə çiçiş karde?
- 5) Şori məğsəd çiç be?

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş “İ tılə ov” nəğili omuj omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Şoqirdon çı nəğili məzmuniku zinedən ki, “*Çoki karde har kəsi sənət ni*” yolon sıxan bə hikoyə məzmunu omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde

- A) *Çoki karde har kəsi sənət ni.*
- B) Çoki bıkoş, çoki bəvindəş.
- C) Dast dasti bəşişte, dastən dimi.

Asbard 3. “Nəğilədə bə kavuə vırə kon sıxani nıvışte lozime?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri təcədən bə nəğili cəm kardedə. Nəğilədə de kavuə ranqi doə bıə cumlə jıqoye: “Diyədə ki hestbe bo vəşi ... ome”. Şoqirdon çı cumlə məzmuniku zinedən ki, nəğilədə dı kavuə ranqi doə bıə vırə “*okışte*” sıxani nıvışte lozime. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) diyə kardey
- B) koməq kardey
- C) okıştey

Asbard 4. “Çe kuməkijə iyən şori hərəkəton izoh bıkə. Çəvon vırədə tı bəbiş çiç əkeş? Oxo əvon zenedəbin ki, çəvon hərəkəti hiç qıləy mənoş ni bəs boçi ımı kardedəbin?” nominə asbardədə məğsəd şoqirdon ıştə mıstəğil fikri vote inkişof karde iyən çəvon dınyovindemoni çı dərcədə be mıəyyən kardeye. Bəroən muəllim 3 qılə pars noedə ki, har şoqird ıştə fikri dərəse gəder izoh karde bızıno.

Kuməkijə iyən şori hərəkəton çıko izoh bəkayon?

Çəvon vırədə şımə bəbeyon çiç əkeyon?

Oxo əvon zinedəbin ki, çəvon hərəkəti hiç qıləy mənoş ni bəs boçi ımı kardedəbin?

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş nəğiliku de şikiləkə oko doə bıə sıxanon vıjniye iyən əvoni bə cədvəl nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə 34-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvonədə şikiləkon 2 cur nıvışte aid qrammatik gəydə cəm kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosinedən.

Sıxan	Sıxan soxtə şəkıləkə	Sıxan deqış kardə şəkıləkə
xəməncə	– cə	
əğılən		– on
yolən		– on
vəşi		– i
xəməni		– i
tıkədə		– ədə
dıvojon		– on
dışmençiyəti	– çiyəti	
tiki		– i
ovış		– iş
cəməhati		– i
ovi		– i
pəronış		– on, – iş
otəşi		– i
dustiyəti	– iyəti	

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılən dərsi çıkonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə gıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardedə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardedə.

MOTİVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnedə:

– *Sıxani qəvədə bıpat, vadə.*

– *Sıxan heste, noxəşi çok bəka, sıxan heste, odəmi yarə bəka.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Elvin Səmədovi “Vıtə soxən kəynə kəsərin bəbe?” (səy. 35-36) nominə mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 36-nə səyfədə biə luğəti (loğman sıxani) iyən hejo həmonə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolişi zıvonədə “*şt*” bevanqinə sədoon duməiyəndi omeədə çəvonədə diminə qılə bənə vanqin “*d*” handə bedə.

Məsələn: “*ıştı*” nıvıştedəmon, “*ışdı*” handedəmon

Çəyo şoqirdon dərskitobi 36-37-nə səyfədə biə 1-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Bə mətni omuj omə yolon sıxani pəydo bıkə” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çi “Vıtə soxən kəynə kəsərin bəbe?” nominə mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, bə mətni məzmuni “*Bəştə rəvo nızna çiy bə co kəsi rəvo məzin*” yolon sıxan omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) *Bəştə rəvo nızna çiy bə co kəsi rəvo məzin.*

B) Bəştə zuy diyəkə, şələ dəbast.

C) Diyəroə boəsə nezə hamsiyə çoke.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoc: “Cumlon bə rəğəmon vıra bınə”. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vıra *“Maşdəne moə subədə əşte ağılşən peqəte beşe bə ro”*, bə 2 rəğəmi vıra *“Loğman ıştə voteku nıqarde”*, bə 3 rəğəmi vıra *“Bəvədə oxo çımı sıxani kəsəriş nıbəbe”* cumlon noe lozime.

- *Loğman ıştə voteku nıqarde. (2)*
- *Bəvədə oxo çımı sıxani kəsəriş nıbəbe. (3)*
- *Maşdəne moə subədə əşte ağılşən peqəte beşe bə ro. (1)*

Asbard 3. Bə in asbardi şərti qoroş cumlon təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxte inkişof kardeye. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon bə mətni məzmunirumuş cumlon təmom kardedən.

1. Moə de balə bə kə rəseədə *toyki eqınəbe.*
2. Loğman tikəy bə dumot şe çəyo voteşe ki, *bəpe əvon maşqi bon çəy tonə bəvədə çı noxəşi çarə bəvotə.*
3. Odəm ıştə votə sıxani *ən əvvəl bəpe ıştən əməl bıke, çəyoən bə co kəsi məsləhət bıko.*

Asbard 4. In asbardədə kon yolon sıxanədə bə i yəndı əks məno doə sıxanon hestin əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndonədə doə bıə yolon sıxanon ifodə kardə mənokü zinedən ki, “B” bənddəki *“Çı pıku vote, cıvoniku məse”* yolon sıxanədə oko kardə bıə *“pı – cıvon”* sıxanon bə i yəndı əks məno ifodə kardə sıxanonin. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) Çokə zoə bəştə day bəşe.
- B) *Çe pıku vote, cıvoniku məse.*
- C) Nızne ayb ni, xəbə nısəne aybe.

Asbard 5. “Kon sıxani ibeyədə “dim” sıxani həqiqiə mənodə oko doə bıə?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə həqiqi iyən məcozi mənoədə doə bıə sıxanon yəndıku çı dərəcədə co karde zine oşko kardeye. Asbardi bə vıra rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon muəllimi bəvono doə izohotiku miəyyən kardedən ki, nə ovi, nəən kitobi həqiqi mənoədə dimiş bədəni. Əmma zoə inson be qoroş həqiqiə mənoədə dimiş bədə. Bəroən rəstə cəvob “C” bənde.

- A) Çe ovi dim
- B) Çe kitobi dim
- C) *Çe zoə dim*

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro jinə sıxanon bə cədvəl nıvişte lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə bıə sıxanon çıko nıvişte iyən əvoni çıko tələffuz karde yəndıku çı dərəcədə co karde oşko kardeye.

nışte, kışte, maştə, ıştı

Nıvişte dəmon	Handedəmon
<i>nışte kışte maştə ıştı</i>	<i>nışde kışde maşdə ışdı</i>

Asbard 7. Bə asbardi qoroş Əli Nasiri “Hırs” şeirədə bə şakiləkon pəydo karde, sıxan soxtə şikiləkon jintono i, sıxan deqiş kardə şikiləkon jintono dı qılə riyə kəşe lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışi zıvonədə sıxan soxtə iyən sıxan deqiş kardə şikiləkon çı dərəcədə zine, əvoni çiko yoddəş oqəte miəyyən kardeye.

*Hırs anqivinpərəste,
Kandulə vində, məste.
Çanq jedə şon bevardə,
Qəvi-quşi vi kardə.
Xəbədə bedən muzon,
Bino kardə vız-vızon.
Vitedə miyon vişon,
Tıknedən əçəy quşon.*

(Əli Nasir)

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 15

RIVOS İYƏN VAĞ

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şikrəbiə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosiə məğomon bə şikrəbə parson cəvob doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nivıştedə.
4.1.2.	İştə nivışteədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nivıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnədə:

- *Rivosi dim bəbe, bə ruj əvoy bə di.*
- *Rivosisən bicə həyvon ni, bə tələ eqineədə çolınqi ebəqine.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Qasım bəq Zakiri “*Rıvos iyən vağ*” (səy. 38) nominə mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 36-nə səyfədə biə luğəti (tələ, osə karde sıxanon) iyən “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər doedə nıvışte iyən əvoni omute aspardedə.

Yodədə oqət:

Kali vaxt eyni məno de çand qılə sıxani oko doe bedə. Məsələn, ağılmand – purağıl; ru be – eme
Jıqo sıxanon vey vaxt cumlədə i yəndı əvəz karde zinedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 39-nə səyfədə biə 1-5 nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Bə havzə vırə kon yolon sıxani nıvışte bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe məzmuniku zinedən ki, mətnədə de havzə ranqı doə biə vırə “*Ehtiyot çe iqidi yaraşığə*” yolon səxani nıvışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) *Ehtiyot çe iqidi yaraşığə.*
- B) Elmi ni, helmi bıbo.
- C) Dust bə səy diyə bəka, dışmen bə lınqi.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: “Rıvosi neçiş boçi çe dumi tonoš varde” əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə handə mətni həxədə ıştə mıstəğilə fikri vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, rıvosi neçiş çe dumi tonos varde səbəb əv be ki, *piyedəşbe vağ bə tələ eqino çəyo dumi bəho*. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) Pıdəşbe vaği bə tələ eğando.
- B) De neçiş arə nıbə bəro dəy dust beyış piyedəbe.
- C) *Piyedəşbe vağ bə tələ eqino, çəyo dumi bəho.*

Asbard 3. “İştı zine, rıvos bə vaği çiko ğalib ome? İştə fikri izoh bıka?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə mıstəqıl fikri vote inkişof karde iyən çəvon dınyovindemoni çı dərəcədə be mıəyyən kardeye. Bəroən muəllim sıvoli noedə ki, har şoqird ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızıno.

Şımə zine, rıvos bə vaği çiko ğalib ome?

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoe: “İştı ziney, rıvos bə vaği boçi jıqo votedə: “*İştı id çe tələ soyb omeədə bəbe*”. İştə fikri izoh bıka?” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qıləy pars noedə. Har şaqirdən ıştə fikri nəğili dərəse ğədər izoh kardedə.

Şımə ziney, rıvos bə vaği boçi jıqo votedə: “İştı id çı tələ soyb omeədə bəbe”.

Asbard 5. In asbardədə omujəti pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə cədvəli iyən bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çı cədvəli dılədə doə biə sıxanon de bəndonədə doə biə sıxanon mığoyisə karde bəpeşt zinedən ki, *dıjd* sıxan bə *yol* sıxani, *inson* sıxan bə *odəm* sıxani, *reçin* sıxanən de *ğəşənq* sıxani omuj omedə. Bəro ki, in sıxanon de i yəndı sinonim sıxanonin.

Cəvob:

1. *dijd* – C) yol
2. *inson* – B) *odəm*
3. *reçin* – A) gəşənq

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 16

KAVUƏ LİVON

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh dodə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardedə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardedə.

MOTİVASIYA

Muəllim koğəzədə livə şikili bırınyədə bə lovhə dəçokniyədə iyən şoqirdonku parsədə:

– *Lovhədə çiçi şikile?*

Əğilon cəvob doədən:

– *Livə.*

Muəllim çe şoqirdonku tojədən parsədə:

– *Livə kon ranqədə bedə?*

Əğilon cəvob doədən:

– *Kavu.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Valentina Oseyeva “*Kavuə livon*” (səy. 40) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 38-nə səyfədə biə luğəti (*diyənən ekarde* sıxani), hejo həmonə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışi zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvışte iyən əvoni omute aspardedə.

Yodədə oqat:

Jıqo sıxanon hestin ki, əvon bə i yəndi əks mənə doedən. Bə jıqo sıxanon əksməno doə sıxanon votedən. Məsələn: nişte – əşte; yol – ruk

Çəyo şoqirdon dərskitobi 41-nə səyfədə biə 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Penə mətni kon poə bə peşt nivışte lozime?” nominə asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Asbardədə məğsəd şoqirdon mətni poon dumoyəndiəti miəyyən karde çı dərəcədə zine oşko kardeye. Şoqirdon mətni məzmuniku zinedən ki, penə mətni bə dumoyəndiəti qornə çe 2-nə poə bə peşt nivışte lozime. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) 1 B) 2 C) 3

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş mətnədə biə sıə vırə kon sıxani nivışte əbini? Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri mətnədə de sıə vırə doə biə cumlə (Kəmalə bənə ... sı be.) iyən jintondəki bəndon cəm kardedə. Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, *pamədor*, *çəğənde* sıə ranqədə bə qoroş inson xəcalət kəşəse bənə pamədori, çəğənde sı be zinede, ambusə havzə ranqədə bəro mətnədə de sıə ranqi doə biə vırə “*ambu*” sıxani nivışte əbini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) pamədori B) çəğənde C) *ambu*

Asbard 3. “Çı Kəmalə hərəkəti izoh bıkə. Tı əçi vərədə bəbiş çiç əkeş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə mıstəğil fikri vote inkişof karde iyən çəvon dınyovindemoni çı dərəcədə be miəyyən kardeye. Bəroən muəllim 2 qılə sıvol noedə ki, har şoqird ıstə fikri dərəse gədər izoh karde bızino.

*Katya hərəkəti çiko izoh bəkayon?
Şımə əçi vərədə bəbeyon çiç əkeyon?*

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoe: “Boçi Lalə gələmiş nısəne? Tı Lalə vırədə bəbiş gələmi əsəniş ya ne?” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə vote gəbiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim 2 qılə sual noedə. Har şoqirdən ıstə fikri mətni dərəse gədər izoh kardedə.

*Boçi Lalə gələmiş nısəne?
Şımə Lalə vırədə bəbiyon gələmi əsəniyon, ya ne?*

Asbard 5. “Kon yolon sıxan bə mətni omuj omeydə?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı “Kavuo livon” nominə mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, bə mətni məzmunu “*Dustəti kardə, tobə oxo bıkə*” yolon sıxan omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) *Dustəti kardə, tobə oxo bıkə.*
B) Xəyəvot xəy bəməse.
C) Dusti kəybə dust obəka.

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş jinə sıxanon əks mənə doə sıxanon pəydo kardey iyən əvoni bə dəftər ovoştoney lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon sıxanon çəvon əks mənə doə sıxanon pəydo karde çı

dərəcədə zıne oşko kardeye. Həməni dı roy şoqirdon sıxan ehtiyotən vey bedə.

Bəşt, rost, bışi, yol, dust, kam, bıvot, oj, okə, bıka

Sıxan	Əks mənə doə sıxanon
Bəşt	bınışt
Rost	çəp
Bışi	Boy
Yol	Ruk
Dust	Dışmen
Kam	Vey
Bıvot	məvot
Oj	Vi
okə	Dəbast
bıka	Məka

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 17

İŞTƏ NOMI QIN MƏKƏNƏN

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətədə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosiə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnıxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim çe çoqirdonku parsədə:

– *Əğıl bə dınyo omeəse çəmə yolon boçi bə əğıli həməysən bə nav nom noedən?*

Əğılon cəvob doedən?

– Bəro ki, har kəsi nomuş beəse insonon yəndiku co karde bedə.

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– Bəs nomi bə insoni çı xəyriş heste?

Əğilon cəvob doedən?

– Har kəs iştə nomi jiyədə hərəkət kardedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Xanəli Tolışi “İştə nomi qin məkənan” (səy. 42) şeiri de intonasiyə handedə.

Şeiri handə bə peşt muəllim dərskitobi 40-nə səyfədə bə luğəti (**çoç** sıxani), hejo həmonə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışi zıvoni aid bə qrammatikə ğaydon bə dəftər nivışte iyən əvoni omute aspardedə.

Yodədə oqət:

Çe mətni se poəş bedə: dəşəco (vəsə), əsosinə poə, oxo.

Mətni dəşəcoədə əsos iştirokəkon, çe hodison bə vırə iyən vəxti həxədə məlumot doə bedə.

Əsosinə poədə bə ğəhrəmoni sə omə hodisonku qəp jə bedə.

Oxoədə hodison çiko sə be doə bedə iyən bə məzmunu aid bə nəticən bekarde bedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 43-nə səyfədə bə 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoe: “Şeirədə bə havzə vırə kon sıxani nivışte bəbe?” Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri şeirədə bə havzə vırə doə bə misra (Şimşorə doe ... bıbon) iyən bə jintondə bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon misra məzmuniku müəyyən kardedən ki, do dast, lonəş bedəni, əmma xıçəş bedə. Bəro şeirədə de havzə ranqi doə bə vırə “**xıçən**” sıxani nivışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) dastən

B) xıçən

C) lonən

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Şeirədə de sıə ranqi doə bə riyə çiko bəsə dəşədəş? İştı zıne odəm bə pe çiko rost bəbe? İştə fikri izoh bıka.” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəqıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıey qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Bəroən muəllim 2 qılə sıvol noədə. Har şaqirdən iştə fikri şeirədə de sıə ranqi doə bə misra dərəse ğəder izoh kardedə.

Şeirədə de sıə ranqi doə bə misra çiko bəsə dəşədəş?

Şımə zıne odəm bə pe çiko rost bəbe?

Asbard 3. Bə asbardi qoroş “İştı zıney odəm iştə nomi çiko qin karde bəzıne? Yolonku bı həxədə xəbə bıstən. Qıləy qədə esse bınıvışt” nominə asbardi doeyədə məğsəd ıme ki, şoqirdon iştə mıtəqıl fikri ifodə karde iyən qədə esse nivışte ğabiliyyəti inkişof bıkon. Muəllim şoqirdon fikri bə jintondə bə 2 qılə sıvoli cəm kardedə ki, əvon bı barədə iştə fikri qədə esse şikilədə bınıvışton.

Şımə zıne odəm iştə nomi çiko qin karde bəzıne?

Şımə bı həxədə fikiron çiçe?

Asbard 4. “Bə ro şə odəmi dumo ov şodoedən votedən” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon dınyovinemoni oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon cəvob doedən ki, bə ro şə odəmi dumo ov şodoedən iyən bəy çokə ro urzu kardedən. Bəroən rəstə cəvob “B” bənde.

- A) Xıdo bəti ğıvvət bıbu!
 B) *Çokə rol!*
 C) Həmişə bə səpo!

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş “Ofəye” sıxani nezməno doə sıxani pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti çı dərəcədə be miyyəyən kardeye. Şoqirdon luğətiku miyyəyən kardedən ki, “ofəye” sıxani nezməno doə sıxan “soxtə” sıxane. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) *Soxtə*
 B) Karde
 C) Dərəse

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş jintono doə bə kon sıxanonədə soxtə bıə sıxan əlomət ifadə kardedə ey pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon əlomət ifadə kardə sıxanon yəndıku co karde çı dərəcədə zıne oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon miyyəyən kardedən ki, *kəsoyb* sıxan bə *ki?* parsi cəvob doe qoroş nom, *navçoştə* sıxan bə *keynə?* parsi cəvob doe qoroş zəmon, *sofədıl* sıxansə bə *çı curə? çoknəy?* parson cəvob doe qoroş əlomət ifadə kardedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) *sof, dil*
 B) kə, soyb
 C) nav, çəştə

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 18 HAR KƏSİ ƏMƏLİ ƏVƏZİ DOEDƏN 3 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezmə mənəno doə iyən əks mənəno doə sıxanon fərğın kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardedə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndıku fərğın kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku pasedə:

- Bəşimə qoroş əsl inson çiko bənine ?
- Inson çoki kardeəse çoki vindedə, ya bevəci?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “Har kəsi əməli əvəzi doedən” (səy. 44) nominə rəvovəti 1-nə poə handedə.

Muəllim rəvovəti handə bə peşt şoqirdon dərskitobi 45-nə səyfədə bə luğəti (pərə sıxani) bə dəftər nıvıştedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 45-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş “Harun ər-Rəşidi həxədə internetədə məlumot pəydo karde iyən yolonku xəbə se iyən qədə esse nıvışte lozime. In aspardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə mıstəğıl fikri ifodə karde bızınon iyən çəvon esse nıvışte ğabiliyyət inkişof bıko.

Asbard 2. İnteqrasiya (Coğ.). Bə in asbardi qoroş Bağdad şəhəri ıstə kon kişvərədə vırəbəvırə be iyən dınyo siyasi xəritədə əçey vırə pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim lovhədə dınyo siyasi xəritə ehaştədə iyən çə şoqirdon fıki bə xəritə cəm kardedə. Şoqirdon de muəllimi koməqi dınyo siyasi xəritədə Bağdad şəhəri vırə iyən ıstə kon kişvərədə vırəbəvırə be pəydo kardedən.

Asbard 3. “Bəs tı kon vılo xoş omedə? Vilon həxədə qıləy qədə esse bınıvışt” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə mıstəğıl fikri ifodə karde bızınon. Muəllim şoqirdon fikri bə jintondə bə 2 qılə parsi cəm kardedə ki, əvon bı barədə ıstə fikri qədə esse şikilədə rohət iyən sərbəst nıvışte bızınon.

Bəştı qoroş vilon bə çiçi lozimin?
Bəs ıstı kon vılo xoş omedə?

Asbard 4. “Mətnədə de sıə ranqi doə bə cumlə çiko bəsə dəşədəş?” nominə asbardiro cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə de sıə ranqi doə bə cumlə jıqoe: “Əncəx bə tarsə çəşi çulə ebəşe, votedən”. In cumlə yolon sıxane. Şoqirdon in cumlə jıqo izoh karde bəzinen ki, inson bəpe tarso nıbu. Bı dınyoədə çıçiku tarsədəşsə əvən ıstı roysə beşədə.

Asbard 5. Bə in asbardiro şoqirdon mətnədə oxonə cumlə çiko bəsə dəşədənsə əy dıstə fikri izoh kardəninin. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çə şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardedə. Mətnədə oxonə cumlə jıqoe: “Bılbılən ıstə cəvobi bəse”. Şoqirdon in cumlə jıqo izoh karde bəzinen ki, har kəs bı dınyoədə bəştə əməli qoroş ıstə cəvobi bəse.

Muəllim dərskitobədə “Har kəsi əməli əvəzi doedən” (səy. 45) nominə rəvovəti 2-nə poə handedə.

Muəllim rəvovəti 2-nə poə handə bə peşt şoqirdon dərskitobi 46-nə səyfədə bə luğəti (dəvinə karde, neçi kare sıxanon) bə dəftər nıvıştedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 46-nə səyfədəki 6-9-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 6. “Mətnədə de sıə ranqi doə bə sıxani de kon sıxani əvəz karde bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə de sıə ranqi doə bə sıxanə cumlə

jiqoe: “*Mori bilbilış kıştəbe, isətən dəçey ebarde məşğulbe*”. Şoqirdon çı məzmuniku zinedən ki, mətndəki “*ebarde*” sıxani de “*harde*” sıxani əvəz karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) kışte

B) *harde*

C) peşome

Asbard 7. Bə in asbardi qoroş mətnədə bə kavuə vırə kon sıxani nıvışte bəbe əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri tojdən bə mətni iyən bə bəndondə bıə sıxanon cəm kardedə. Mətnədə de kavuə vırə doə bə cumlə jiqoe: “Qımon kardedəbe ki, çı mori ... həmonə vırə neziye.”. Şoqirdon çe cumlə məzmuniku mıəyyən kardedən ki, de kavuə ranqi doə bıə vırə “*lonə*” sıxani nıvışte lozime. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) kə

B) kumə

C) *lonə*

Asbard 8. “Boğəvoni moriş kışte. İştı zıney açı əməl rostbe? Tı çı boğəvoni vırədə bəbiş çiç əkeş? İştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəqıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkışof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim 2 qılə pars noedə ki, har şoqirdən ıştə fikri dərəse ğədər izoh karde bızıno.

*Bəşımə qoroş boğəvoni mori kışte rostə hərəkəte?
Şımə çı boğəvoni vırədə bəbiyon çiç əkeyon?*

Asbard 9. In asbardi şərt jiqoe: “Kon sıxanədə i qılə hər f dı qılə sədo ifodə kardedə?” Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Muəllim bə şoqirdon izoh kardə ki, tolışə zıvonədə “*k*” hər fi palu ə saiti omeəse, “*ka*”, *e* saiti omeəse “*ke*” sədo ifodə kardedə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) kino, kinə

B) kə, kılə

C) *kəybə, keçə*

Muəllim dərskitobədə “Har kəsi əməli əvəzi doedən” (səy. 47) nominə rəvovəti 3-nə poə hande bə peşt şoqirdon dərskitobi hejo həmonə səyfədə bıə luğəti (*fərraş, bihton, əyon* sıxanon) bə dəftər nıvıştedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 47-nə səyfədəki 10-13-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 10. “Bə boğəvoni con boçi tars eqınəbe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəqıl şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Har şoqirdən bə parsi ıştə dərəse ğədər izoh doedə.

Asbard 11. “Mətnədə kavuə ranqədə bıə sıxani ibey de kon sıxani ibey deqiş karde bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə de kavuə ranqi doə bə sıxani cumlə jiqoe: “Əmmo boçimi qoroş isətnə boğəvoni *arədə peqəte* lozimbe”. Şoqirdon çe cumlə məzmuniku zinedən ki, cumlədəki “*arədə peqəte*” sıxani ibeyi de “*koədə bekarde*” sıxani ibeyi deqiş karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) *koədə bekarde*

B) şər şodoe

C) bə ko peqəte

Asbard 12. “Mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlə izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd ıme ki, şoqirdon ıştə fikri mıstəqıl şikilədə vote ğabiliyyət inkışof bıkon. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlə jiqoe: “*Bə xəlifə sə juqo bızın qılə ovşon ekarde*”. Har şoqird in cumlə ıştə dərəse ğədər izoh kardedə.

Asbard 13. Bə in asbard qoroş: “Har kəsi əməli əvəzi doedən” nominə mətni poon iyən çe mətni vəsə dəçe oxoy komonin əy miyyəyən karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd bə şoqirdon mətni vəsə iyən dəçe oxoy yəndiku co karde omuteye. Asbardi bə vırə rosne qoroş muəllim mətni vəsə dəçe oxoy çıko be bo şoqirdon izoh kardə bə peşt əvon miyyəyən kardədən ki, “Har kəsi əməli əvəzi doedən” nominə mətni 1-nə poə əçe vəsə (dəşəco), 3-nə poəə əçe oxoe.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoadə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 19

ÇOKƏ KO

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıstə mınosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İstə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğın kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İstə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıvıştədə.	Şoqird ıstə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İstə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğın kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnedə:

– Çoki bıkə, səkuə mədə.

– Çoki bıkoş, çoki bəvindeş.

Muəllim bə şoqirdon sıvol doedə:

– Yolon sıxan çiçi həxədəe?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Valentina Oseyeva “Çokə ko” (səy. 48–49) nominə mətni handedə.

Mətni handə bə peşt muəllim dərskitobi 49-nə səyfədə bə luğəti (doləvon sıxani), hejo həmonə səy-fədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni aid bıə qrammatik ğaydon bə dəftər doedə nıvıştə iyən əvoni omute aspardədə.

Yodədə oqət:

Har qılə sıxani iminə mənə bedəşe. Bımi sıxani *həqiqi mənə* votedən. Məsələn: telı – Ranqış zard bıə boholiğə metal, ğızıl

Çemı yolə hovə telə anqıştış heste.

Kali vaxt sıxanon cumlədə co məzmunədə oko doə bedən iyən tojə mənə kəsəb kardədən. Məsələn: Çemı hovə telə xosıyyətış heste.

İn cumlədə *telı sıxan ğəşənq, çok* mənənədə oko doə bıə. Bə sıxani peşo ğəzənc kardə mənə **məcozi mənə** votedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 49-nə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş mətnədə de kavu doə bıə vırədə kon sıxani nıvışte lozime? əy pəydo karde lozime. Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri mətnədə bə kavu doə bıə cumlə (Talib ... eşte.) iyən bə jintonədə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardədən ki, cumlədə havzə ranqı doə bıə vırə *“maştə-maştə”* sıxani nıvışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) şanqo

B) şanqovoni

C) *maştə-maştə*

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Bə Talibi məktub bınıvışt. Çoki kardeədə bəy koməq bıəkə.” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon mıstəqıl şikilədə bə i yəndı məktub nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosne qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə ki, əvon bə Talibi çoki karde həxədə məktub bınıvışton. Har şoqirdən çoki karde həxədə ıstə fikri sərbəst şikilədə nıvıştedə.

Asbard 3. Bə asbardi qoroş “Bə Talibi hərəkəti ğıymət doey iyən əçı xarakteri həxədə qəp jey lozime” İn aspardi doeyədə məğsəd ıme ki, şoqirdon ıstə fikri mıstəqıl şikilədə vote bızınon. Bəroən muəllim 2 qılə sıvol noədə ki, har şoqird ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızıno.

Bə Talibi hərəkəti çiko ğıymət doedon?

Əçı xarakteri həxədə çiq vote bəzneyon?

Asbard 4. “Kon cumlədə məcozi mənəədə bıə sıxan heste?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məcozi mənəədə bıə sıxanon həqiqi mənəədə bıə sıxanonku çı dərəcədə co karde oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə dərskitobi 46-nə səyfədə doə bıə “Yodədə oqət” nominə ğaydə iyən bə jintono doə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon muəllimi bəvono doə izohotiku miəyyən kardədən ki, Fil həğiğətənən vey yolə həyvone, Lankonən həğiğətənən yolə şəhəre, əmma yolə şair həğiği mənəədə be zındəni. Bəroən rəstə cəvob “B” bənde.

A) Fil ve yolə həyvone.

B) *Zulfuqar Əhmədzadə yolə şaire.*

C) Lankon yolə şəhəre.

Asbard 5. Bə asbardi şərtiro “dıroz” sıxani de kon sıxani oko doe əbini əy pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon dınyovindemoni çı dərəcədə be miəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosney qoroş muəllim şoqirdon fiki bə jintono doə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon zinedən ki, *dırozə jiyə, dırozə ro* be zinedə, əmma *dırozə diyo* bedəni, *nığılə diyo* bedə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) jiyə

B) *diyo*

C) ro

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

III BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

1-3-nə parson bə jinəni mətni aidin.

Poz

Poz tojə dəşəbe. Qədə-qədə voyedəbe. Qədə Xədica ıstə moəkuş xəbə se:

– İna, bəs tovıston kəynə bome?

– Çemi balə, har semoni ıstə ğəşənqətiş heste. Məğər poz bevəcə?

– Neye, əncəx tovostonədə odəm soadə hənək karde zinedə.

– Ha, çemi balə. Əncəx meyvon veyni pozədə rəsədə, dərsonən sentyabrə manqi *bino bedən*.

1. Mətnədə bə kavuə vırə kon sıxani nıvışte bəbe?

A) voa

B) voş

C) həşi

2. Mətnədə de sı doə bıə sıxani əks məno doə sıxan kome?

A) orəxedən

B) dəmandədən

C) bə nav ovaştən

3. Mətniku in nəticə bekarde əbini.

A) Dərson sentyabrə manqi bino bedən.

B) Meyvon həmə pozədə rəsədən.

C) Har semi ıstə reçinətiş heste.

4. Kon cumlədə məcozi mənoədə oko doə bıə sıxan heste?

A) Anari ıstə dastədə bıə qonə şələş bə ji noe.

B) Əçı amu xosiyət vey qon be.

C) Çəmədon qon be qoroş peqətem nızne.

5. Jintono doə bıə sıxanonədə çand qılə de yolə hərfi nıvışye lozime?

lankon, limo, nəsimi, kitob, anbu, zoə, koğəz, ostoru, lik

A) 3

B) 4

C) 5

6. Kon cumlədə “Arif” sıxani əlomət ifodə kardədə.

Arif çemi duste.

Arifə lo çe tiko dəbəme.

Mı de Arifi bə Boku bəşem.

7. Kon kaftə sıxani bə i vırə nıvışte lozime?

A) vite-vite

B) çəş-dim

C) kə-xıvand

8. Kon sıxanon omonimin?

A) neçi, di, du

B) rə, kə, poə

C) zu, ku, lu

9. *ğəşənq, reçin* sıxanon həmə bə kon sıxani aid karde bəbe?

A) həvo

B) kinə

C) kiton

10. Kon cumlədə “çəş” sıxani məcazi mənoədə oko doə bıə?

A) Çe Əsməri çəşon vey reçin bin.

B) Çe anqıştı çəş eqınəbe.

C) Bə komputeri vey diyə kardəkəsi çəşon rə xərob bedən.

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

IV BAXŞPO

İNƏ VƏTƏN – ŞİNƏ VƏTƏN

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
20.	Azərbaycon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.1.2., 4.1.2., 4.1.3	1	50-51	53-54
21.	Bəlləbır ğələ	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.1.2., 4.1.2., 4.1.3	2	52-53	55-56
22.	Xanbulanru ovi anbo	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.1.2., 4.1.2., 4.1.3	2	54-55	57-58
23.	Bə vətəni məhəbbət	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.1.2., 4.1.2., 4.1.3	2	56-57	59-60
24.	Tolişi jimon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.1.2., 4.1.2., 4.1.3	1	58-59	61-62
25.	Hirkon Milliyyə Park	1.1.2., 2.1.1., 3.1.1., 3.1.2., 4.1.2., 4.1.3	2	60-61	63-64
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNÖE			1		65
Yekun			11 saat	12 səyfə	13 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərھ doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi mıəyyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbıə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardə sıxanon handedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nıvışteədə	Şoqirdi ıştə fikri ifodə kardero esse nıvışte ğabiliyyət inkişof kardədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Coğ.). Muəllim lovhədə Azərboyconı xəritə ehaştədə iyən şoqirdonku parsədə:

– *Im çiçi şikile?*

Şoqirdon sıftənə dərsondə yoddə oqəte qoroş cəvob doədən.

– *Qəcıkəşə məmləkət.*

Çəyo muəllim şoqirdonku tojədən parsədə:

– *Qəcıkəşə məmləkəti nom çiçe?*

Şoqirdon cəvob doədən.

– *Azərboycon.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə şair Əli Nasiri “*Azərboycon*” (səy. 50) şeiri de intonasiyə handedə.

Şeiri hande bə peşt muəllim dərskitobi 51-nə səyfədə bə luğəti (*şımşı, hınə, səmande, dəmande, persone, pemande, sarosne* sıxanon), hejo həmonə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Əmə deyəndi vindemon kardeədə “*Səlom*”, “*Səlamun əleykum*” votedəmon. Bə kə ğonəğ omeədə “*Xəş oməyon*” vote lozime.

Yəndiku co beədə “*Səğ bıbən*”, “*Səlomət bımandən*”, “*Xıdohafiz*” votedəmon. Şanqo bo hite şeədə “*Şəv bə xeyr*” vote lozime.

Kəsi bə ro beşədəbu “*Çokə ro*” vote lozime.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 51-nə səyfədə b1ə 1-6-nə asbardon bə v1rə rosnedən.

Asbard 1. “Şeirədə b1ə kavuə v1rə kon sıxani nıvışte bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə nəğili cəm kardedə. Şeirədə de kavuə ranqi doə b1ə misra jıqoye: “Zəmon-zəmon de ... həmsinniş”. Şoqirdon çe misra məzmuniku zınedən ki, şeirədə dı kavuə ranqi doə b1ə v1rə “tarixon” sıxani nıvışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) tarixon

B) kitobon

C) insonon

Asbard 2. Bə asbardi qoroş şeiri oxonə bəndədə b1ə Zərduşt de Atropati ki be həxədə internetədə iyən yolonku xəbə se iyən esse nıvışte lozime. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə m1stəğil fikri ifodə karde iyən esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof bıkon.

Asbard 3. Asbardi şərt jıqoye: “şeirə de sıə ranqi doə b1ə misron izoh bıkə. İştı zıne şair bə çiçi çı rosti iyən həxi mo votedə? İştə fikri izoh bıkə.” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri m1stəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə v1rə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qile sual noedə. Har şoqirdən ıstə fikri şeirdəki sıə ranqi doə b1ə misra dərəse ğədər izoh kardedə.

Şımə zıne şair bə çiçi çı rosti iyən həxi mo votedə?

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş şeirədə bə i yəndı əks mənə doə sıxanon vıjniye iyən əvoni cumlədə oko doe lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde, cumlə soxtə inkişof karde iyən çəvon tolışə zıvonədə bə i yəndı əks mənə ifodə kardə sıxanon çı dərəcədə zıne mıəyyən kardeye. Muəllim şoqirdon fiki bə şeiri cəm kardedə ki, bə i yəndı əks mənə doə sıxanon mıəyyən bıkon iyən əvoni cumlədə oko bıdon.

dust – dışmen

Inson bevəcə rujədə zınedə ki, açı dust kiye, dışmen kiye.

Asbard 5. “Bə i yəndı nezə mənə nıdoə sıxanon pəydo bıkə” nominə asbardi bə v1rə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çe luğətiku mıəyyən kardedən ki, “*Vaşte, ovaşte, pevaşte*” bə i yəndı nezə mənə nıdoə feilononin. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Səmande, səqıne, səhəte

B) Səriştə, fərosət, ğabiliyyət

C) *Vaşte, ovaşte, pevaşte*

Asbard 6. In asbardi doeyədə məğsəd tolışə zıvonədə çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Kon cumlonədə “dəmande” sıxan bə şeirədə doə b1ə mənə omuj omeydə” nominə asbardədə şoqirdon “Azərbaycon” şeirədə “dəmande” sıxani jinə bəndondə doə b1ə cumlonədə b1ə mənə omuj omeş pəydo kardəninin. Asbardi bə v1rə rosne qoroş muəllim şoqirdon fiki bə şeiri iyən jintono doə b1ə bəndon cəm kardedə. Şeirədə “dəmande” sıxan doə b1ə misra jıqoye: “*İştı bandon sə bə osmon dəmande*”. Şoqirdon de luğəti koməqi mıəyyən kardedən ki, “C” bənddə doə b1ə cumlədə b1ə “dəmande” sıxan seirdə doə b1ə “dəmande” sıxani omuj omeydə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Həsən dəmande bo qəp je.

B) Maşın dəmande bo ko karde.

C) *Avtobus roysə dəmande, həni bə ko dənışe.*

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərھ doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi miəyyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardə sıxanon handedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məqsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşə nıvışteədə	Şoqirdi ıştə fikri ifodə karderə esse nıvışte gəbiliyyət inkişof kardədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Tar.). Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Ğəlon bo çiçin?*

– *Boçi insonon navko ğəlonədə jiyən?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Ən ğədima zəmonondə vəşyanə həyvononku, peşəon dışmenonku mıdofiyə be qoroş insonon ğəlonədə jiyən.*

Muəllim tojədən şoqirdonku parsədə:

– *Kon ğəlon zinedon?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Kinə ğələ, Lankoni ğələ, Şindon ğələ.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “*Bəlləbirə ğələ*” (səy. 52) nominə mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 53-nə səyfedə bıə luğəti (memarəti, abidə, vırəbəvırə be, ğullə, mərə, strateji, birc, qili, sıkkə, daldə, do sıxanon) iyən “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid bıə qrammatik gəydon bə dəftər nıvıstedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

De həqiqi mənə bə ico, məcozi mənəşən bıə sıxanon veymənoynə sıxanon votedən. Məsələn:
Çe Əli çəş dəjedəbe (həqiqi mənəodə).

Çe anqıştı çəş eqınəbe (məcozi mənəodə).

Çəyo şoqirdon dərskitobi 53-nə səyfədə b1ə 1-5-nə asbardon bə v1rə rosnedən.

Asbard 1. “Jintono doə b1ə cumlə bə mətni kon hissə oxo n1v1şte bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çə şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çə “İ zəmonon çə Xurrəmiyon məskən qətə Bəlləb1r ğələ, çəmə rujonədə çə məholi ən ğeymətinə tarixi abidonədə qıləy hisob bedə” cumlə məzmuniku zinedən ki, ın cumlə mətnədəbə 1-nə hissə oxo n1v1şte bəbe. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

İ zəmonon çə Xurrəmiyon məskən qətə Bəlləb1r ğələ, çəmə rujonədə çə məholi ən ğeymətinə tarixi abidonədə qıləy hisob bedə.

- A) 1
- B) 2
- C) 3

Asbard 2. Bə asbardi qoroş Xurrəmiyon ki be, çəvon həxədə internetədə məlumot qırdəkardə iyən de yolonku xəbə se roy qədə esse n1v1şte lozime. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon 1ştə m1stəqil fikri ifodə kardə iyən esse n1v1şte bızınon.

Asbard 3. “Mətnədə bə s1ə v1rə kon sıxani n1v1şte lozime?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon de s1ə v1rə doə b1ə cumlə məzmuniku zinedən ki, cumlədə bə s1ə v1rə “*daldə*” sıxani n1v1şte lozime. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) kə
- B) *daldə*
- C) so

Asbard 4. Bə ın asbardi qoroş har şoqird 1ştə jiyə əraziyədə kon tarixi abidə be həxədə yolonku omutəni iyən esse n1v1ştəninə. Asbardədə məğsəd ime ki, şoqirdon 1ştə jiyə məholdə b1ə tarixi abidon həxədə ç1 dərəcədə məlumotin be oşko b1kon iyən b1 həxədə esse n1v1şte omuton.

Asbard 5. Bə ın asbardi qoroş kon cumlədə veyəməno doə sıxan heste əy pəydo kardə lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə 53-nə səyfədə b1ə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışı zıvoni qrammatik ğaydə cəm kardedə. Muəllim ğrammatik ğaydə izoh kardə bə peşt şoqirdon m1əyyən kardedən ki, rostə cəvob “A” bənde.

- A) *Kitobi dim tojə mandəbe.*
- B) Çə Əli dim s1 b1əbe.
- C) Çəmi dast bərk dəjedəbe.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılın dərsi çikonəy təğdim kardə, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro kardə bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi miyyəyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardə sıxanon handedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nəzə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğın kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.2.	İştə nıvıştəədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğın kardədə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nıvıştəədə	Şoqirdi ıştə fikri ifodə kardero esse nıvıştə ğabiliyyət inkişof kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnədə:

– *Ov çe ruki, ro çe yoli.*

– *Ruy ov bə cuy dəmbəviye.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

– *Ovi anbo bə insonon çiçi lozime?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Əli Rzayevi “*Xanbulanru ovi anbo*” (səy. 54) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 55-nə səyfədə bıə luğəti (*xımbə, dovna, çoləko* sıxanon), hejo həmonə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışi zıvoni aid bıə qrammatik ğaydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Bə conəvon nomi ifodə kardə sıxanon isim votedən. İsmən bə *ki? çiç? konvırə?* parsonədə qıləy cəvob doədən. İsim həm de çəşi vində hestemonon, həməən təsəvvur kardə famon nomi ifodə kardədə. Məsələn: *kitab* sıxani ifodə kardə conəvə vindedəmon, əncəx *orzu* sıxani de çəşi vinde, dast je bedəni. Mıcərrədə sıxanon bə çiç? parsi cəvob doədən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 55-nə səyfədə biə 1-5-nə asbardon bə virə rosnedən.

Asbard 1. Bə asbardi şərti qoroş mətnədə biə kavuə virə kon sıxani nıvıšte bəbe əy pəydo karde lozime. Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri mətnədə de sıə virə doə biə cumlə iyən bə jintondə biə bəndon cəm kardedə. Kavu doə biə virə cumlə jıqoye. *“Çı Azəboyconı xəyli ovi anboonoş heste. Çəvondə qıləyən Lankonda ... biə Xanbulanru ovi anboe”*. Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, de kavu doə bə virə *“virəbəvirə”* sıxani nıvıšte bəbe. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) mandə

B) virəbəvirə

C) niştə

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş Xanbulanru anbo konco virəbəvirə biə əçe virə pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon “Xanbulanru ovi anbo” mətni çı dərəcə dərəcə iyən əçe məzmunu yodədə oqəte miəyyən kardeye.

Asbard 3. “Xanbulanru anboşon boçi dutə? Həni kon ovi anboon zinedaş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə mıstəğil fikri votey inkişof kardey iyən çəvon dnyovindemoni çı dərəcə bə miəyyən kardeye. Bəroən muəllim 2 qılə sıvol noedə ki, har şoqird ıstə fikri dərəcə gədər izoh karde bızino.

Xanbulanru anboşon boçi dutə?

Həni kon ovi anboon zinedaş?

Asbard 4. “Bəşmə kə mehmon omeədə kon sıxani vote lozime?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon dnyovindemoni miəyyən kardeye. Asbardi bə virə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə biə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon cəvob doedən ki, bə kə mehmon omə odəmi *“xəş oməyon”* vote lozime. Bəroən rəstə cəvob “B” bənde.

A) çokə ro

B) xəş oməyon

C) Xıdo gıvvət bıdo

Asbard 5. Bə in asbardi şərtiro jintono doə biə sıxanon *ki?, çiç?, konvirə?* parson cəvob doero yəndiku co karde iyən əvoni bə cədvəl nıvıšte lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə dərskitobi 55-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə gırammatikə gıyadə cəm kardedə. Muəllim gırammatikə gıyadə izoh kardə bə peşt şoqirdon asbardi bə virə rosinedən.

do, so, anbu, di, Lankon, pıə, vişə, doku, şəhər, kinə, Məhəmməd

<i>ki?</i>	<i>çiç?</i>	<i>konvirə?</i>
<i>pıə kinə Məhəmməd</i>	<i>do so vişə doku</i>	<i>Lankon di şəhər</i>

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə gıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvob doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi miəyyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbıə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardə sıxanon handedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nıvışte-ədə	Şoqirdi ıştə fikri ifodə kardero esse nıvışte gəbiliyyət inkişof kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dıgəti rosədə:

- *Vətən bə yod omə, nıbəmom, bəs çiç bıkam?*
- *Vətəni xərobotən vəhiştisə çoke.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- *Yolon sıxan çiçi həxədə?*
- *Bo şıməno vətən çiçe?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “*Bə vətəni məhəbbət*” (səy. 56) mətni handedə.

Mətni handə bə peşt muəllim dərskitobi 57-nə səyfədə bə luğəti (*ğirs, dəkişte, robələdəti, sanqin* sıxanon), hejo həmonə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bıə qrammatikə gəydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Bədiyə əsəri bəsə dəşero hekoyə xəritə tərtib karde lozime. Boçimi qoroş ıvoni zıne lozime:
Məkon – hodison bino bıə vırə;
Zəmon – hodison bino bıə vaxt;
Məzmun – əsərədə bıə hodison;
Obrazon – əsəri iştirak bıkon;
Sər gəhrəmon – çı hodison əsos iştirək bıkə.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 57-nə səyfadə bİə 1-6-nə asbardon bə vİrə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş “Bə vətəni məhəbbət” hekoyə xəritə tərtib karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çə şoqirdon fikri bə 57-nə səyfadə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə bədiyyə əsəri bəşə dəşero hekoyə xəritə tərtib karde gəyadə cəm kardedə. Çə muəllimi izohi bə peşt şoqirdon “Bə vətəni məhəbbət” hekoyə xəritə tərtib kardedən.

Asbard 2. Çın asbardi şərt jıqoe: “Divoji gızılıku boçi imtinoş karde? Tı əçəy vırədə bİəbiş çİko əkeş? Telı pəəqətİş ya imtino əkeş? İştə fikri izoh bıke”. Asbardi doeyədə məğsəd çə şoqirdon İştə fikri mİstəgİl şİkilədə vote gəbİliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə hekoyə cəm kardedə. Bəroən muəllim 3 qılə sıvol noedə. Har şoqirdən İştə fikri hekoyə dərəse gədər izoh kardedə.

Bə şımə qoroş divoji gızılıku boçi imtinoş karde?

Şımə əçə vırədə bəbeyon çİko əkeyon?

Şımə əçə vırədə bəbeyon telı pəəqəteyon ya imtino əkeyon?

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe ki, mətnədə bə sıə vırə kon sıxani nıvİşte bəbe əy pəydo karde lozime. Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri mətnədə de sıə vırə doə bİə cumlə İyən bə jİntondəki bəndon cəm kardedə. Mətnədə de sıə ranqı doə bİə vırə cumlə jıqoye. “*Bəro ki, fransızon roy ... , tarsedəbin ki, bə İştə piyə vırə beşe nıznon*”. Şoqirdon cumlə məzmuniku mİəyyən kardedən ki, de sıə ranqı doə bə vırə “*zİnedənbİn*” sıxani nıvİşte bəbe. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) *zİnedənbİn*

B) zİnedəbin

C) məsedəbin

Asbard 4. In asbardi şərt jıqoe: “Jİnə cumlon mətnədə bə nomron vırə bİnə”. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zİnedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vırə “*Dİvojšon çı qeneralı tonə barde*”, bə 2 rəğəmi vırə “*Çəyku piyəşən İm be ki, gİrsə vİşədə bə fransızı ləşqəri ro nişo bİdo*”, bə 3 rəğəmi vırə “*Əqəm qıləy ro nişo doəkəs nİbo hİcumən karde əbİni*”, bə 4 rəğəmi vırəsə “*Səğ-səlomət bəştə kə oqard*” cumlon noe lozime.

• *Dİvojšon çı qeneralı tonə barde. (1)*

• *Səğ-səlomət bəştə kə oqard. (4)*

• *Çəyku piyəşən İm be ki, gİrsə vİşədə bə fransızı ləşqəri ro nişo bİdo. (2)*

• *Əqəm qıləy ro nişo doəkəs nİbo hİcumən karde əbİni. (3)*

Asbard 5. “Vyana həxədə İnternetədə məlumot qırdəkə. Kİrtə esse bİnıvİşt.” nomİnə asbardi doeyədə məğsəd İme ki, şoqirdon İştə mİstəqİl fikri İfodə karde bızİnon İyən esse nıvİşte gəbİliyyəti inkişof bİkon. Şoqirdon İnternetdə məlumot qırdə karde bə peşt Vyana həxədə esse nıvİştədən.

Asbard 6. “Kon cumlədə “qon” sıxan məcozi mənoədə oko doə bİə?” nomİnə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolİşİ zİvonədə məcozi İyən həqiqi mənoədə doə bİə sıxanon yəndİku çı dərəcədə co karde zİne oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jİntono doə bİə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon muəllimi bəvono doə izohotiku mİəyyən kardedən ki, şələ həqiqətən qon bə zİnedə. Əmma xosİyyət qon bə zİnedəni. Bəroən rəstə cəvob “C” bənde.

A) Əçİ şələ vey qonbe.

B) Lift ko kardəni bə əve qonə şəlon bə pe rost karde məcbur bİmon.

C) *Çı Anarı pİə xosİyyət vey qon be.*

ĞİYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əgİlon dərsi çİkonəy təgđİm karde, mızokİrədə fəoləti İyənən asbardon çə cur İcro karde bə nəzər sedə gİymətnoe bardedə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şər h doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi mıəyyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbiə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardə sıxanon handedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğın kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hər fi yəndiku fərğın kardədə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nıvıştədə	Şoqirdi ıştə fikri ifodə kardero esse nıvıştə ğabiliyyət inkişof kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

- *Tolışon konco jiyedən ?*
- *Tolışon həxədə çiç zinedəyon?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Zulfuğar Əhməd zadə “*Tolışi jimon*” (səy. 58) de intonasiyə handedə.

Şeiri handə bə peşt muəllim dərskitobi 59-nə səyfədə bə luğəti (*məhbubə, buston* sıxanon), hejo həmonə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə bə tolışi zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər doədə nıvıştə iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Çe conəvon ələməti iyən keyfyyəti ifodə kardə sıxanon sifət hisob bedən. Sifət bə *çiko?* *çikonəy?* iyən *kon?* parsonədə qıləy cəvob doədə.

Ələmət çe conəvə de çəşi vinde bıə, yəni zahiri xususiyəton, keyfyyət isə de çəşi nıvində bıə dılətoni xususiyətonin.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 59-nə səyfədəki 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoe ki, şeirədə de sı doə bıə beytədə sifət kon sıxane əy pəydo karde lozime. Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə şeirədə de sıə ranqədə doə bıə misra

iyən jintondə biə bəndon cəm kardədə. Şeirədə sıə ranqi doə bə vırə misra jıqoye. *“Toloşi məhol, ha xosa vətən, İştı umruku vey soron şedən”*. Şoqirdon misradəki sıxanon məzmuniku miəyyən kardədən ki, de sıə ranqi doə biə beytədə *“xos”* sıxan sifəte. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) vey

B) şedən

C) *xos*

Asbard 2. “Şımə jiyə diyədə kon mivon hestin? İştə jiyə məholi həxədə qədə esse bınıvışt.” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıştə fikri mıstəqil şikilədə ifodə karde bızınon iyən esse nıvışte ǧabiliyyətşon inkişof bıko. Şoqirdon bı həxədə esse nıvıştedən.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş mətnədə biə kavuə vırə kon sıxani nıvışte bəbe əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə şeiri iyən bə bəndondə biə sıxanon cəm kardədə. Şeirədə de kavuə vırə doə biə misra jıqoye: *“İştı bipə doon, ə mivə ...”*. Şoqirdon çe misra məzmuniku miəyyən kardən ki, de kavuə ranqi doə biə vırə *“boǧon”* sıxani nıvışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) doon

B) bandon

C) *boǧon*

Asbard 4. “Kon cumlədə *“Vasif”* sıxani təkya bə iminə hico eqinedə?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jintonədə doə biə bəndon cəm kardədə. Muəllim təkya çiq be bo şoqirdon izoh kardə bə peşt, əvon miəyyən kardədən ki, rostə cəvob “C” bənde.

A) Vasif koncoe?

B) Vasif çemı duste.

C) *Vasif, boçi çok handedəniş?*

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş kon yolon sıxanədə əks mənə doə sıxan heste əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon sıxanon çəvon əks mənə doə sıxanonku çı dərəcədə co karde zine miəyyən kardeye. Həmən dın ro şoqirdon sıxan ehtiyotən vey bedə. Cəvobi pəydo kadero muəllim şoqirdon fikri bə jintoni doə biə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon jintoni doə biə bəndondə biə yolon sıxani məzmuniku miəyyən kardədən ki, *“Ohiliku vote, cohiliku karde”* yolon sıxanədəki *“ohil – cohil”* sıxanon bə i yəndı əks mənə doə sıxanonin. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) *Ohiliku vote, cohiliku karde.*

B) Nızne ayb ni, xəbə nısəne aybe.

C) Eli zu, ovəyzi zu.

Asbard 6. Asbardi şərt jıqoye: “Mırəkkəbə sifətonədə çand qılə səhv nıvışte biə?”. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə jintoni doə biə sıxanon cəm kardədə. Şoqirdon çe luǧətiku miəyyən kardədən ki, jintonədə biə sıxanonədə *“şinəzivon”* i vırədə, *“reçin-reçin”* dı defisi nıvıştənine. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

Şinə-zivon, sipiriş, siyoçəş, reçinreçin, bılın-bılınd

A) 1

B) 2

C) 3

ǦIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əǧılön dərsi çikonəy təǧdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ǧıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıstə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şər h doədə. Mətno de əsosi nə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi miyyəyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbiə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardə sıxanon handedə.
3.1.2.	Məndə bə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərğin kardədə.
4.1.3.	Təsvir xarakterinə hırdəhəcminə inşa nıvışteədə	Şoqirdi ıstə fikri ifodə kardero esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *İnsonon ıstə istirohət vaxton konco dəvunədən?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *İnsonon ıstə istirohət vaxton parkonədə dəvunədən.*

Muəllim şoqirdonku tojədən parsedə:

– *Kali parkonən hestin ki, əyo har odəmi vadodənin. Əyo çe ərazi həyvonon, bitkion təbiyəti vi bıə şikilədə oqətedən. Bə kişvəri tərəfikü hişz kardə bıə parkon çiç votedən?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Bə parkon milli park votedən.*

Muəllim şoqirdonku tojədən parsedə:

– *Kon millia parkon zinedəyon?*

Diaqnostika ğiyəmətnoe. Muəllim de əqli həmlə ro şoqirdon nomkəşə milli parkon nomon lohədə nıvışteədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Elvin Səmədovi “*Hirkon Milliyyə Park*” (səy. 60) nominə mətni handedə.

Mətni handə bə peşt muəllim dərskitobi 61-nə səyfədə bə luğəti (*flora, səvon, qəncin, endemik* sıxanon), hejo həmonə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid bə qrammatik ğaydon bə dəftər nıvışte iyən əvoni omute asbardedə.

Yodədə oqət:

Konsə odəmi, şəhəri, bandi, dıyo, ru co sıxanonə fərğin karde qoroş bəvon har qılə xısusı nom nodəmon. Məsələn, Əli (zoə nom), Ostoru (şəhəri nom), Kaspi (dıyo nom). Bə jıqo nomon xısusiyə ismon votedən.

Xısusiyə ismon iminə hərf həmişə dijd nıvışte bedə. Umumiyyə ismon isə əncəx cumlə əvvələdə oməədə de yolə hərfi nıvışte bedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 61-nə səyfədə b1ə 1-6-nə asbardon bə v1rə rosnedən.

Asbard 1. “De s1ə ranqi doə b1ə doon həxədə yolonku omut. Bəs şımə jiyə v1rədə in doonədə komon hestin? B1 həxədə esse b1n1v1şt.” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon 1ştə fikri m1stəğil şikilədə ifodə karde bızınon. Mətnədə de s1ə ranqi doə b1ə doon nom ımonin: “*Lankoni akasiya, fistuğə do, hirkoni şımşor, bələl, vələs, pəzdo*”. Muəllim şoqirdon fikri bə jintondəki 2 qılə sıvoli cəm kardedə ki, əvon b1 barədə 1ştə fikri esse şikilədə n1v1şte bızınon.

*Şımə de s1ə ranqi doə b1ə doon həxədə çiç zinedon?
Bəs şımə jiyə v1rədə in doonədə komon hestin?*

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Sıvoy Hirkon Parki həni kon parkon zinedəş? Çəvon həxədə internetədə iyən yolonku omut. Çəvonədə qıləy həxədə esse b1n1v1şt”. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon par-kon həxədə 1ştə fikri sərbəst ifodə karde iyən çəvon həxədə esse n1v1şte ğabiliyyəti inkişof bıkom.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş şoqirdon 1ştə jiyə məholədə b1ə həyvnonon həxədə yolonku omutəninin. Asbardi doeyədə məğsədime ki, şoqirdon 1ştə jiyə məholədəki heyvonon həxədə həniyən vey məlumotin bıbun.

Asbard 4. “Kon cumlədə “telı” sıxan nom ifodə kardedə?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon nom ifodə kardə sıxanon çı dərəcədə zıne oşko kardeye. Asbardi bə v1rə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə dərskitobi 59-nə səyfədə doə b1ə “Yodədə oqət” nominə ğaydə iyən jintono doə b1ə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon muəllimi bəvono doə izohotiku m1əyyən kardedən ki, “*Telı vey boholiğı metale*” cumlədə *telı* sıxan bə *çiç?* parsi cəvob doe qoroş nom ifodə kardedə. Bəroən rəstə cəvob “B” bənde.

A) In sıxanon bə tarix de telı hərfon n1v1ştə bəninin.

B) *Telı vey boholiğı metale.*

C) Telı saat vey ğəşənq be.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş kon resədə əncəx əlomət ifodə kardə sıxanon doə b1ən əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon əlomət ifodə kardə sıxanon yəndıku co karde çı dərəcədə zıne oşko kardeye. Asbardi bə v1rə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə b1ə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon m1əyyən kardedən ki, *hurd, kavu* sıxanon bə *çikonəy?* parsi cəvob doe qoroş əlomət ifodə kardedən. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) dıjd, mıs

B) *hurd, kavu*

C) reçin, telı

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro kon cumlədə sıfət heste əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon əlomət ifodə kardə sıxanon, yəni sıfəton çı dərəcədə zıne m1əyyən kardeye. Asbardi bə v1rə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə b1ə bəndondə b1ə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon m1əyyən kardedən ki, “*Lankon çe Azərboyconi ən ğədımə şəhəronədə qıləye*” cumlədə “*ğədımə*” sıxan bə *çikonəy?* parsi cəvob doe qoroş sıfəte. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) *Lankon çe Azərboyconi ən ğədımə şəhəronədə qıləye.*

B) Boku çəmə vətəni – Azərboyconi sərşəhəre.

C) Giləvo çe cənubiku qınə vavaze.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

IV BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNÖE

1-4-nə parson bə jinəni mətni aidin.

Zivoni bəlo

Məlo Nəsrəddin iştə bəleti qəvədə mandəbe. Bin vaxt royku qıləy aspo dəvardədəbe. Məlo əy vindeədə voteşe:

– Çəmi bo, yəğın *oquniyəş*, boy çəmi *mehmon* bibi. Aspo məlo təklifi məsəncəğın ... evə dəşe bə so – xəbəş se:

– Məlo, iştə aspi konco dəbastom?

– Məlo pərt be holədə cəvobış doe:

– Buə dəbast bəçəmi zivoni.

- Mətnədə de sışə ranqi doə biə sıxanon de kon sıxani deqiş karde bəbe?
A) sış bışəş, ğonəğ B) sust bışəş, koməq C) çok bışəş, ğonəğ
- Mətnədə bə noxton vırə kon sıxani nıvışte lozime.
A) çə həo B) çə şaturio C) aspo
- Məlo boçi votedə ki, aspi bəçəmi zivoni dəbast? İştə fikri izoh bıkə.
- Mətni poon mıəyyən bıkə.
- “Bə han şe” ifodə de kon sıxani əvəz karde bəbe?
A) hanıvə qəte B) hanve C) hıte
- Kon cumlədə məcozi mənoədə biə sıxan heste.
A) Çə livə kutisə şığ hestbe.
B) Çə həşi şua har tərəfi qam kardədəbe.
C) Çə Məhəmmədi yolə dılış heste.
- Sıxanon bə çəvon izohi omij bıkə.

diməkukə	qıləy şey və ya i kəsi iyən vinde həvəs
Aşış mande	bo qəp jey məcbur karde
Həsrət	çə dimi astəku tobə çonə biə poə
Ozovon varde	sakit mande
- Bə cumlon məzmuni qoroş təmom bıkə.
 - Ğəribəti nıvindəkəs çə ... ğədri əzini.*
 - ... piyəkəs iştəni bə ovi bəje.*
 - Tovistonədə soğnədə hıtəkəs zımostonədə ... bəhıte.*A) 1. inson 2. anbu 3. aləf
B) 1. vətən 2. moy 3. voa
C) 1. çoki 2. kitob 3. xoliçə
- Kon sıxanon mıcərrədə ismonin?
A) vavaz, kitob, merd B) dıl, osyo, ğələm C) vaxt, tars, hafizə

- Kon sıxanonədə sıxan soxtə şikiləkon hestin?
A) zardinə, pəremon, dədə-nənə B) boğəvon, dustəti, pəsəvon
C) ağılmand, tənəbəl, bılınd-bılınd

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

V BAXŞPO

SİRRİNƏ DİNYO

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
26.	Təğvim	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	62-63	67-68
27.	Dırozəjiyonə məhol	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	64-65	68-70
28.	Bə i sin xəngəli çiç votedəş?	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	66-67	70-71
29.	Əğil iyən pul	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	68-70	71-73
30.	Nobeli boon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	71-73	73-75
31.	Morə iyən vəzzəx	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	74-75	75-77
32.	Duəvujə qələvon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	76-78	77-78
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		79
Yekun			11 saat	17 səyfə	13 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə iştə minosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şər h doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hər fi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Coğ.). Muəllim lovhəku təğvimi ehaştədə iyən şoqirdonku parsədə:

– *Im çiçe?*

Şoqirdon cəvob doedən.

– *Təğvim.*

Çəyo muəllim şoqirdonku tojədən parsədə:

– *Təğvim bə çiçi lozime?*

– *İnsonon çəvədə boçi oko doedən?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “*Təğvim*” (səy. 62) mətni handedə.

Mətni hande bə peşt muəllim dərskitobi 63-nə səyfədə bə luğəti (*vaxtbəmiyon, haliyədə, səbəse, sem, ziyod, ilahə* sıxanon), hejo həmonə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə məlumoti bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Mətnon bə dı vıə cobəco bedən: bədiyə mətnon iyən elmiyə mətnon.

Şeir, nəğil, hekayə iyən c. bədi mətnonin.

Elmiyə mətnonədə zıney, məlumot se bedə.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 63-nə səyfədə bə 1-5-nə asbardon bə vıə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə de sı doə bə sıxani de kon sıxani deqiş karde bəbe?” nominə asbardi bə vıə rosneyro muəllim əğılon fikri bə mətni cəm kardədə. De sı doə bə sıxani cumlə jıqoe. “*Ğədimə insonon navko hisobi zinedənibin*”. Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardədə ki, cumlədəki *insonon sıxani* C bəndədəki *odəmon* sıxani deqiş karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) əğılon

B) yolon

C) *odəmon*

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş mətnədə bə iyəndə əks mənə doə sıxanon pəydo karde iyən əvoni bə jinə cədvəl nıvıştey lozime. Muəllim şoqirdon fiki bə mətni cəm kardedə ki, əvon bə i yəndi əks mənə doə sıxanon pəydo kən iyən əvoni cədvələdə bınıvıştən. Şoqirdon dı ro asbardi bə vırə rosnedən.

Sıxan	Əks mənə doə sıxan
<i>toyki</i> <i>şəvon</i> <i>sard</i> <i>ğədim</i>	<i>ruşin</i> <i>rujon</i> <i>qam</i> <i>miosir</i>

Asbard 3. Asbardi şərt jıqoe: “Ğədimə Misir iyən Dıruarə həxədə yolonku xəbə bısən iyən internetdə məlumot pəydo bıqə qədə esse bınıvışt”. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə mıstəqıl fikri ifodə karde iyən esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon internetdə nəvedən iyən bı həxədə yolonku xəbə sedən esse nıvıştədən.

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş har şoqird təğvimi əhəmiyyəti deştə fikri izoh kardənine. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəqıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qıle pars noedə. Har şoqirdən təğvimi əhəmiyyəti həxədə ıştə fikri dərəse ğədəz izoh kardedə.

Bəşmə fikri qoroş təğvimi kon əhəmiyyətiş heste?

Asbard 5. “Təğvim” nomədə bıə mətn bə kon mətnon aide? ıştə fikri izoh bıqə.” nominə asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə 63-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə məlumoti cəm kardedə. Muəllimi izohi bə peşt şoqirdon mıəyyən kardedən ki, “Təğvim” nominə mətn bə elmi mətnon aide.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılən dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 27

DIROZƏJIYONƏ MƏHOL

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə ıştə mınosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətədə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbiə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	ıştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	ıştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	ıştə nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardedə.	Şoqird nıvışte nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Şimə atrofədə kon dirozəjijonə odəmon zinedon?*

Diaqnostikə ğiyəmətnə. Muəllim de əqli həmlə ro şoqirdon nomkəşə dirozəjijonə odəmon nomon lohədə nıvıştədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “*Dirozəjijonə məhol*” (səy. 64) nominə mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 65-nə səyfədə bə luğəti (*dirozəji* sıxani) iyən “Yodədə oqət” nomi jiyədə bə tolişə zivoni aid biə qrammatik ğaydon bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omute aspardədə.

Yodədə oqət:

Bə hestemoni (conəvə) miqdori iyən restə ifodə kardə sıxanon aşmard votedən. Tolışi zivonədə aşmardon *bə çand? çanədə? çandminə?* parson cəvob doədə.

Aşmardon de rəğəmi iyən sıxani nıvışte bəbe.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 65-nə səyfədə biə 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Şirəli bobo kon sori vəfotoş kardə?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zinedən ki, Şirəli bobo 1972-nə sori vəfotoş kardə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) 1972

B) 1973

C) 1975

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş “Dirozəjijonə məhol” nominə mətni omuj omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni iyən jintono doə biə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zinedən ki, *Zəmin bəvotə: “Bıkişt muni, bəji bıkam tni!”* yolon sıxan bə mətni məzmuni omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) *Zəmin bəvotə: “Bıkişt muni, bəji bıkam tni!”*

B) Zəmini jintoniyən zinedə, pentoniyən.

C) Şəvi xeysə, ruji şər çoke.

Asbard 3. Bə asbardi qoroş şoqirdon ıştə jiyə məholədə ən vey jiyə odəmon həxədə yolonku xəbə səninin iyən qədə esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıştə mıstəqil fikri ifodə bıkon iyən esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof bıkon.

Asbard 4. Bə asbardiro şoqirdon kon muzeyonədə bən, yaənki kon muzeyədə beşon əpi im həxədə esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıştə biə muzeyon, yaənki beşon piyə muzeyon həxədə esse bınıvıştən.

Asbard 5. Asbardi şərt jıqoe: “Mətni oxominə cumlə izoh bıkə. ıştı ziney zərərinə vərđışon komonin?” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəqil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Mətni oxominə cumlə muəllim bo şoqirdon handedə. – *Bızın, inson zərərinə vərđışonku diyəro bibo, deştə zəhməti bijiyo, ıştəni bə zəmini kaştəy, sənət omutey həsr bıko iyən ıştə kardə koyku rozi bibo, bə har çı qoroş bə Xido şukur bıko, əsəbin nıbo dınyoədə 100 sorisən vey jiyə bəzine.* Muəllim cumlə handə bə peşt har şoqird cumlə ıştə dərəse ğədər izoh kardədə.

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş jintono de sıə ranqi doə biə sıxanon bə noxton vırə noey iyən cumlon təmom karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolişə zivonədə cumlə soxtə ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon de sıə ranqi doə biə sıxanon cumlondə bə noxton vırə noedən.

Dast, qit, tikə, qulə

Vəşimbe, əvə i *tikə* nunim harde. Çəmi dı *qılə* gələmim heste. Çə Alimi moə bəyoş dı *qit* qiyəvo boftəbe. Mı i *dast* olətim se.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 28

BƏ İ SİNİ XƏNQƏLİ ÇİÇ VOTEDƏŞ?

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə iştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə məno doə iyən əks məno doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çə şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	Iştə nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosnedə:

- *Ağıl sığədə bedəni, sədə bedə.*
- *Ağılmandi da kəş harde, axməxi iqləşən nızınəe harde.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- *Yolon sıxan çiçi həxədə?*
- *Boşıməno ağıl çiçe iyən bə çiçi lozime?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

“*Bə i sini xənqəli çiç votedəş?*” (səy. 66) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 67-nə səyfədə bə luğəti (*xənqəl, mərə, erjin, nəbotat, çəşdəğləti, ğatığ* sıxanon), hejo həmonə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid biə qrammatik ğaydon bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Kaftə sıxanon dı cur nıvıştə bedən:

1. Bə i vıra; 2. De defisi

Bə i vıra nıvıştə biə kaftə sıxanon mıxtəlif məno doə sıxanon ibeku soxtə bedən: çəşruşuni, barzəbolo, sofədil, dimbədım.

De defisi nıvıřtı bıe kaxtı sıxanon, əsosən, ımonın:
Nezəməno doə sıxanon ibeyku bə əməl omə kaftə sıxanon:
çəş–dim, pıə–moə, kə–bə;
Əksməno doə sıxanon ibeyku bə əməl omə kaftə sıxanon:
Dust–dıřmen, yolu–ruk, pi–cohil;
Eyni sıxani tıkrorıku bə əməl omə kaftə sıxanon:
Bılınd–bılınd, reçın–reçın, dıroz–dıroz

Çəyo řoqırdon dərskıtobı 67-nə səyfədə bıe 1-4-nə asbardon bə vıre rosnedən.

Asbard 1. *İnteqrasiya (Coğ.)*. In asbardi řərt jıqoe ki, mətnədə de sıə rənqi doə bıe sıxani ibey həxədə internetədə iyən yolonku xəbə se lozime. Asbardi doeyədə məğsəd řoqırdon dınyovındemonı mıəyyən kardeye. Asbardi cəvobı pəydo kardeyro muəllım çə řoqırdon fıkrı bə mətnədə de sıə rənqi doə bıe sıxani ibeyə cumlə cəm kardədə. Cumlə jıqoe. “Əy, bə saat *ekvatori rıyəř* kəře”. řoqırdon de muəllımı izohı “*ekvatori rıyə*” çıç bə dərəsedən.

Asbard 2. Bə in asbardi qoroř řoqırdon məlo alımı bə dast dənə, yəənki dast nıdənə dıřtı fıkrı izoh kardənının. Asbardi doeyədə məğsəd řoqırdon “Bə i sını xənqəli çıç votedəř?” mətnı çı dərəcədə dərəse iyən əçəy məzmını yodədə oqəte mıəyyən kardeye.

Asbard 3. “Temurlənqi boçi Məlo Nəsrəddinıř çə alımı tonə vığənde?” nominə asbardi doeyədə məğsəd řoqırdon ıřtı mıřtəqıl fıkrı vote inkiřof karde iyən çəvon dınyovındemonı çı dərəcədə bə mıəyyən kardeye. Bəroən muəllım jıqo qıləy pars noədə ki, har řoqırd dərəse gədər ıřtı fıkrı izoh karde bızınə.

Temurlənqi boçi Məlo Nəsrəddinıř çı alımı tonə vığənde?

Asbard 4. “Kon mırəkkəbə sıxanon rost nıvıřtı bıən” nominə asbardi doeyədə məğsəd çə řoqırdon tolıřə zıvonı qrammatikə çı dərəcədə zıne mıəyyən kardeye. Asbardi bə vıre rosnıye qoroř muəllım řoqırdon fıkrı bə jıntonə doə bıe bəndon cəm kardədə. řoqırdon jınə bəndonədə mıəyyən kardədən ki, “C” bənddəki “*çəş–dim, kəybə–pencə*” sıxanon rost nıvıřtı bıən. Bəroən rəřtı cəvob “C” bənde.

A) sıyo–çəřbəv, sofə–dıl B) telə–zıvon, molmələ C) *çəş–dim, kəybə–pencə*

ĞİYMƏTNOE

Dərsı oxoədə muəllım əğılən dərsı çıkənəy təğdım karde, mızokırədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnəoe bardədə.

DƏRS 29

ƏĞİL İYƏN PUL

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədən
1.1.2.	Deřtı məsə fıkrı bə řıkrəbıe ıřtı mınosıbəti niřo doədə.	řoqırd deřtı məsə fıkrı çəmə milliyə–məənıviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deřtı məsə fıkrı boçi rozi bey–nıbey həxədə řərh doədə. Mətnə de əsosınə məğomon bə řıkrəbə parson cəvobı doədə.

2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğın kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nivıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nivıştedə.
4.1.2.	İştə nivışteədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nivıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğın kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim lovhədə Azərboyconı mənəti şikili ehaştədə iyən çe şoqirdonku parsədə:

– *Im çiçi şikile?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Puli şikil.*

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Pul bo çiçie iyən bə çiçi lozime?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Mirzə Ələkbər Sabiri “*Əğil iyən pul*” (səy. 68-69) mətni handedə.

Mətni handə bə peşt muəllim dərskitobi 69-nə səyfədə bə luğəti (*ərbob, məsumə, ğo bey, fərəh, pok* sıxanon), 70-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər dodə nivışte iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Zıvonədə jıqo sıxanon bedən ki, əvon cumlədə co sıxanon əvəz kardədən. Bə jıqo sıxanon əvəzəkon votedən.

Məsələn: Arif bə məktəb şə. Əv iştə dərson çok handedə. Iyo “əv” əvəzəkə “Arif” sıxanı şəvəz kardə.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 70-nə səyfədə biə 1-7-nə asbardon bə vırə rosnədən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş şeirədə de kavu doə biə sıxani əks mənə doə sıxani pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən çəvon tolişə zıvonədə biə sıxanon çı dərəcədə zıne miyyəyən kardeye. Cəvobi pəydo karderə muəllim şoqirdon fikri şeirədə de kavu doə biə sıxani misra (*Əncəx pokə namus bohoe, balə!*) iyən jintondəki bəndon cəm kardədə. Şoqirdon misra məzmuniku miyyəyən kardədən ki, “*bohoe*” sıxani əks mənə doə sıxan “*ercon*”e. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) bepul

B) *ercon*

C) pok

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Mətni bə səhnə bınənən”. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon dınyovindemoni iyən çəvon ərtistəti ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş şoqirdon de muəllimi koməki şeiri dərsədə bə səhnə noədən.

Asbard 3. Bə in asbardi şərti qoroş şeirədə de sı doə biə sıxani de kon sıxani deqiş karde bəbe əy pəydo karde lozime. Asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə şeirədə de sı doə biə sıxani misra iyən bə jintondəki bəndon cəm kardədə. Şeirədə de sı doə biə sıxani misra jıqoye. “*Əncəx pokə namus bohoe, balə!*”. Şoqirdon misra məzmuniku miyyəyən kardədən ki, de sıə ranqi doə bə “*pokə*” sıxani “*təviz*” sıxani deqiş karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) çok

B) *təviz*

C) çirkin

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoc: “İştı zıne ağılı hərəkət rost be? Bə ağılı hərəkəti ğeymət bıdə. Tı çı ağılı vırədə bəbiş çıko hərəkət əkeş? İştə fikri izoh bıkə.” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəqıl şıkilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Bəroən muəllim 2 qılə pars noedə ki, har şoqirdən dərəse ğədər ıstə fikri izoh kardedə.

Bəsmə zıne qoroş ağılı hərəkət rost be?

Şımə çe ağılı vırədə bıabiyon çıko hərəkət əkeyon?

Asbard 5. Bə ın asbardi şərti qoroş ağılı bə kə pulış vardəbe əncəx moə bəy tohmətış je çemi səbəbi izoh karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəqıl şıkilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri tojadən bə şeiri cəm kardedə. Bəroən muəllim jıqo qılə pars noedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

Bəsmə qoroş ağılı bə kə pulış vardəbe moə ijən boçi bəy tohmətış je?

Asbard 6. “Kon cumlədə jiyədə riyə kəşə bıə sıxan aşmardış əvəz kardə” nominə asbardi doeyədə məğsəd bə şoqirdon tolışə zıvondə sıvol cumlondə bıə sıvolinə sıxanon aşmardi əvəz karde dərəsnəye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çe muəllimi bəvono doə izohotiku miəyyən kardedən ki, “A” bənddə *“İştı çand sinni heste?”* cumlədə jiyədə riyə kəşə bıə *“çand”* sıxani aşmardış əvəz kardə. Bəroən rəstə cəvob “A” bənde.

A) *İştı çand sinni heste?*

B) Əvon bə vişə şın

C) Həmonə zoə çımı düste.

Asbard 7. Bə asbardi şərti qoroş cədvəli dəftərədə təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışı zıvondə bıə sıxanon çıko nıvişte iyən əvoni çıko tələffuz karde yəndiku çı dərəcədə co karde miəyyən kardeye.

Sıxan	Əks mənə doə sıxan
Şaxtə	[şaxdə]
Haft	[hafd]
Həşt	[həşd]
Har	[ha]
Kəybə	[keybə]
Vey	[ve]

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim ağılön dərsi çıkonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 30

NOBELİ BOON

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə ıstə minosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İstə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şıkilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.

4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	Iştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardedə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndıku fərğın kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *İnsoni xıyzonədə ğərəz piə, moə iyən hovə həni ki bedə?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Bə.*

Çəyo muəllim tojədən şoqirdonku parsedə:

– *Bo şıməno boəti çiçə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “*Nobeli boon*” mətni (səy. 71-72) de intonasiyə handədə.

Mətni handə bə peşt muəllim dərskitobi 72-nə səyfədə bə luğəti (*mıflis be, jiyədəov, sənaye, poşnə, mina, dinamit, borut* sıxanon), 73-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni aid bə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Şəxsi əvəzəkon çe ismi vırədə oko doə bedən iyən bə ki? çiç? parsi cəvob doedən.

Şəxson	Pot	Qit	Pars
<i>I şəxs (qəp bijən)</i>	<i>mi, az</i>	<i>əmə</i>	<i>ki?</i>
<i>II şəxs (quş bədə)</i>	<i>ti</i>	<i>şımə</i>	<i>ki?</i>
<i>III şəxs (həxədə qəp jə bə)</i>	<i>əv</i>	<i>əvon</i>	<i>ki? çiç?</i>

Çəyo şoqirdon dərskitobi 73-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə bə vadoə vırə kon sıxani nıvışte lozime?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardəy ro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə vadoə bə vırə cumlə jıqoye: “Vuqar bə məktəb ...”. Şoqirdon çı cumlə məzmuniku zinedən ki, mətnədə bə vadoə vırə “*şə nibe*” sıxani nıvışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) *şəbe*

B) *şədəbe*

C) *şə nibe*

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş mətni duməyəndiəti pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardey ro muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni iyən bəndondə bə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, cumlon duməyəndiəti jıqoye:

1) Bokuədə “Nobeli boon şirkət” təşkil kardə bedə. (3)

2) Ludoviq Peterqburqədə boştə zəvod okardə. (1)

3) İminə kərə Nobeli mukafat doə bedə. (4)

4) Robert Nobel bə Lankon omedə. (2)

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “Nobeli boon” nominə mətni hande iyən Roberti bə Lankon ome səbəbi izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku miəyyən kardedən ki, Robert zinedəbe ki, bo tıfanqi poşnə hozı karde qoroş ğoymə taxtə əncəx Tolışi vişonədə heste. Bə qoroşən əv Lankon oməbe.

Asbard 4. Asbardi şərt jıqoye: “Emanuel Nobel boçi mıflis be? İştə fikri izoh bıke?”. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəqil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye

qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə iyən Emanuel Nobeli boçı miflis bey parsedə. Har şoqirdən dərəse gəder işte fikri izoh kardedə.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jintono doə bə cumlonədə bə noxton vıra şəxsi əvəzəkon noey iyən cumlon təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə cumlə soxtəy inkişof karde iyən çəvon tolişi zıvonədə şəxsi əvəzəkon çı dərəcədə zıney miəyyən kardeye. Şoqirdon şəxsi əvəzəkon bə vıra noedən cumlon təmom kardedən.

- 1) Əv çok handedə.
- 2) Əvon məktəbədə mandin.
- 3) Şımə di kome?
- 4) Haftə şəşədə az bə Boku bəşem.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 31

MORƏ İYƏN VƏZZƏX

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə işte minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçı rozi bey-nibey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İşte mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə bə nezə məno doə iyən əks məno doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İşte məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıvıştedə.	Şoqird işte məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	İşte nıvışteədə bə husnxəti normon riayət kardedə.	Şoqird nıvışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndıku fərgin kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə bızulni bə şoqirdon dığəti rosnedə:

– *Bısən bıvotoş obəbe, bıdə bıvotoş vi bəbe.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Bızul çiçi həxədə?*

– *Boşməno dustəti çiçe?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “Morə iyən vəzzəx” (səy. 74) nominə nəğili handedə.

Nəğili handə bə peşt muəllim dərskitobi 74-nə səyfədə bə luğəti (*lo* sıxani), 75-nə səyfədə bə “Yo-dədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid bə qrammatik ğaydon bə dəftər dodə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Bə hərəkət ifodə kardə sıxanon feil votedən.

Luğətonədə feil məsdər formədə doə bedə. Məsdər feili iminə formə, yəni hərəkəti nome. Tolişə zıvonədə məsdər *-e* formədə bedə. Məsələn: *karde, vote*.

Feil təsdiğədə yaən inkorədə bedə. Hərəkəti icro be ifodə kardə feilon təsdiğ feilonin: *votedə, ome*. Hərəkəti icro nıbe ifodə kardə feilon inkor feilonin: *nome, əkəni*.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 75-nə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə ım asbardi qoroş “Morə iyən vəzzəx” nominə nəğili omij omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə nəğili iyən jintono doə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon çı nəğili məzmuniku zinedən ki, “*Dusti qəte hostone, oqəte çətin*” yolon sıxan bə nəğili məzmuni omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) Dıl nısutə, çəşədə ars əbini. B) *Dusti qəte hostone, oqəte çətin*.

C) Dusti bevəcə rujədə zine bəbe.

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “İştı zine vəzzəxe səhv çiç be? İştə fikri izoh bıkə”. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıtəqıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə iyən vəzzəxi de morə dustətiyədə səhviş çiçədə be əy parsedə. Har şoqirdən dərəse ğədər ıştə fikri izoh kardədə.

Asbard 3. Bə ın asbardi qoroş bə noxton vırə omij omə feilon nıvışte lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon feilon bə çəvon zəmonon qoroş cumlədə çıko oko doe mıəyyən kardeye. Muəllimi izohi bə peşt şoqirdon feilon bə çəvon zəmonon qoroş oko doedən iyən asbardi bə vırə rosnedən.

1) Mı bə kə *oqardeədə* əv *hıtəbe*.

2) Maşın bə di *rəse*.

3) Əv har ruj bı vaxti kitob *handedə*.

4) Çımı amu Bokuədə *jiyedə*.

Asbard 4. Bə ın asbardi qoroş jinə sıxanon məsdər formədə nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə 75-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə bıə məsdəri aid qrammatik ğaydə cəm kardədə. Muəllimi izoh kardə ki, luğətonədə feilon məsdər formədə doedən. Məsdər feili iminə formə, yəni hərəkəti nome. Tolişə zıvonədə məsdər *-e* formədə bedə. Məsələn: *karde, vote*. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosinedən.

kardışe, vindime, məsəme, orəxe, bome, əşni, bəvindem, bəkaş, dəbərosnen

Sıxan	Məsdər formə
Kardışe	Karde
Vindime	Vinde
Məsəme	Məse
Orəxe	Orəxe
Bome	Ome
əşni	şe
bəvindem	vinde
bəkaş	karde
dəbərosnen	dərosne

Asbard 5. Bə ın asbardi qoroş omijəti mıəyyən karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon məntiği dınyovindemoni çı dərəcədə be mıəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə jintono doə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon omijəti jıqo mıəyyən kardədə.

1. Tənu

2. Pərəndə

3. Oko doe

- A) Bədəniş de mu iyən pori edoə biə, dıpərinə dılınqə tikiñə pərə heyvoni sinif (2)
 B) İstifodə karde, foydə peqəte (3)
 C) Nun, kijə ... pateyro tulədə hozı kardə biə çiy (1)

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 32

DUƏVOJƏ QƏLƏVON

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nivıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nivıştedə.
4.1.2.	Iştə nivıştedədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nivıştə nitğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnədə:

- *Du votəkəsi dustış kam bəbe.*
- *Duyəvoji terə kırt bəbe*

Muəllim bə şoqirdon sıvöl doədə:

- *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Mirzə Ələkbər Sabiri “*Duəvoja qələvon*” (səy. 76-77) nominə şeiri de intona-siyə handedə.

Şeiri handə bə peşt muəllim dərskitobi 78-nə səyfədə bə luğəti (*ğələvon* sıxani), hejo həmonə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər dodə nivışte iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Hərəkət navko, ıstətnə zəmonədə iyən vəomədə be bəzıne. Bə qoroşən feilon formə deqiş bedə iyən bə *çiç kardışe? çiç kardedə? çiç bəkarde?* parsonədə qıləy cəvob doedə. Məsələn,

Navkonə zəmonədə: Ponə az bə Boku şəbim.

İstətnə zəmonədə: Az bə Boku şedəm.

Vəomə zəmonədə: Az bə Boku bəşem.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 78-nə səyfədə bıə 1-4-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş bə “Duəvoje qələvon” şeiri omuj omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə şeiri iyən jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon şeiri məzmuniku miyyəyən kardedən ki, *“Çe duəvoji kə sute, hiç kəsi bəyiş bovə nıkarde”* yolon sıxan bə mətni məzmunu omuj omedə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) De duy dınyo bənəveş, əmmo oqarde əziniş.

B) Duəvoji sıxanədə ne, çəşədə bızın.

C) *Çe duəvoji kə sute, hiç kəsi bəyiş bovə nıkarde.*

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş şeirədə de kavuə ranqi doə bıə sıxani əks mənə doə sıxani pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişi zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən çəvon tolişi zıvonədə bə i yəndi əks mənə doə sıxanon çı dərəcədə zıney miyyəyən kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri şeirədə de kavu doə bıə sıxani misra (*Ki məsəy, votışe: du votedə!*) iyən jintondəki bəndon cəm kardedə. Şoqirdon misra məzmuniku miyyəyən kardedən ki, *“du”* sıxani əks mənə doə sıxan *“rost”*. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) çok

B) bevəc

C) *rost*

Asbard 3. Asbardi şərt jıqoe: “İştı zınəy boçi oxonə kərə bə gələvoni hiç ki bovəş nıkarde? İştə fikri izoh bıə”. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıstəğil şikilədə vote gəbiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə iyən boçi oxonə kərə bə gələvoni hiç ki bovəş nıkarde parsedə. Har şoqirdən dərəse gədər iştə fikri izoh kardedə.

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş cumlonədə çı feili zəmonon miyyəyən kardey lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim şoqirdon fikri bə 78-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvonədə bıə feili zəmonon aid bıə qrammatikə gəydə cəm kardedə. Muəllimi izoh kardə ki, hərəkət navko, ıstətnə zəmonədə iyən vəomədə be bəzıne. Bə qoroşən feilon formə deqiş bedə iyən bə *çiç kardışe? çiç kardedə? çiç bəkarde?* parsonədə qıləy cəvob doedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosinedən.

1) Əvon bə Ostorə dərə qınin. (*Navkonə zəmonə*)

2) Əmənən həmonə diyədə jiyədəmon. (*İstətnə zəmonə*)

3) Omə sori az bə çominə sinif bəşem. (*Vəomə zəmonə*)

4) Bərk vavaz qinedə. (*İstətnə zəmonə*)

Asbard 5. In asbardi şərtjı qoe: Jinə boyatiyədə hərəkət ifodə kardə sıxanon pəydo bıə. Əvoni bə zəmonon qoroş baxşpo bıə, bə cədvəl bınıvışt. Boyatiyədə kon zəmonədə bıə sıxan ni? Əğilon çı mətniku bəsə dəşədən ki, ıyo “bey” feilse kərə oko doə bıə: *bıbənan, əbinim* iyən *bəbeyon*. Muəllim bə əğilon bəsə dənoedə ki, *bıbənan* ıstətnə zəmonədə, *əbinim* iyən *bəbeyon* isə vəomə zəmonədə oko doə bıə. Bəroən bın boyatiyədə navkonə zəmonədə oko doə bıə sıxan ni.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çıkonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

V BAXŞORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

1-3-nə parson bə jinəni mətni aidin.

Çe Lalə rujnomə

Qədə Lalə məktəbədə bə kə oqarde. Əv bə kə dəşə-dənışə baştə moaş vote:

– İnacon, nəhoyət, bo tonım penc ... Həmə, aşmardemən omutə.

Moə sīre, açi tonə ome bəçəy səş das dəsue. Lalə ıştə moə dimış maç karde, vite ıştə rujonəş varde:

– Diyəkə, inəcon...

– Im çiçe? Kive “5”?

– Riyaziyyatədə “3”-m sə, handeədə “2”, çı 3 kutisə 2 omeydəş kardedə 5, vinde, inə?

1. Mətnədə kon ranqədə bīə sıxan ısetnə zəmonədəe?

A) B) C)

2. Mətnədə bə noxtən vırə kon sıxani nıvışte bəbe?

A) barde B) karde C) varde

3. Bə Lalə hərəkəti ğeymət bīdə. ıştə fikri izoh bīkə.

4. Kon cumlədə feil dəvardə zəmonədəe?

A) Çemı amu paşo çəməke bome. B) Ponə az de ıştə pıə bə Səlyon şəbim.
C) Kali pərəndon zımıstonədə bə co məholon pərədən.

5. Kon cumlədə sıfət heste?

A) Əv vey ğəşənq handedəbe. B) Əğıl şin-şini hıtəbe.
C) Çemı bobə kaştə havzon vey şin bedən.

6. “Arif in kitobi bəhande” cumlədə oko doə bīə əvəzəkə kon nitqi poəş əvəz kardə.

A) isim B) sıfət C) aşmard

7. Kon cumlədə əvəzəkə ni?

A) Jığo koon karde rost ni. B) Əçı koon vey çok şedəbin.
C) Həsənə mamu sıxanonədə vey yolə hikmət heste.

8. Kon cumlədə feil inkarədə oko doə bīə.

A) İdris çiç hozı kardedəbe? B) Morə əkoşə həyvone.
C) Alim dərsədə bə muəllimi quş doedəmbə.

9. Kon cumlədə feil məsdər formədə doə bīə?

A) Moli jəkəs bə duy dənıberəse. B) Handey hiç vaxt di ni.
C) Çəmə diyədə vey qəşənqə viron hestin.

10. Bə noxtən vırə kon sıxani nıvışte lozime?

... bə Əli muəllimi vırə co muəllim bome.

A) zinəku B) pəynəku C) maştənəku

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

VI BAXŞPO

İDON

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
33.	Tojə sor	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	79-81	81-83
34.	Nəvuzə id omedə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	82-84	83-84
35.	8 Mart	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	85-86	85-86
36.	Pərçəmə ruj	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	87-89	87-89
37.	Ğıbonə id	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	90-91	89-90
38.	Kulə şəv	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	1	92-93	91-92
39.	Moə zıvonı ruj	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	94-95	93-94
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞIYMƏTNOE			1		95
Yekun			11 saat	17 səyfə	15 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosıbəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doedə. Mətno de əsosiñə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Har sor dekabrə manqi 31-də çiç bedə?*

Şoqirdon cəvob doedən.

– *Sor təmom bedə.*

Muəllim şoqirdonku tojədən parsədə:

– *Çəyo çiç bedə?*

Şoqirdon cəvob doedən.

– *Tojə sor omedə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Aqil Cəfərovi “*Tojə sor*” (səy. 79) mətni 1-nə pəə handedə.

Muəllim mətni 1-nə pəə handə bə peşt şoqirdon dərskitobi 80-nə-nə səyfədə bıə 1-2-nə asbardon bə vıre rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə bə havzə vıre kon sıxani ibey nıvışte bəbe?” nominə asbardi bə vıre rosnero muəllim əğilon fikri bə mətni iyən jintono doə bıə bəndon cəm kardədə. De havzə ranqi doə bıə sıxani cumlə jıqoe. “*Bə i yəndə çəşruşini doedən iyən Xıdoku çokə rujon ...*”. Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardədə ki, cumlədə bıə de havzə ranqi doə bıə vıre “*orzu kardədən*” ibeyi nıvışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) orzu votedən

B) təbrik kardədən

C) orzu kardədən

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoe: “Dekabri 31 çəmə kişvərədə həməñ kon id ğeyd kardə bedə? Bı barədə yolonku omut, iyən internetədə məlumot qırdəkə. Esse bınıvışt”. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə fikri mıstəğil şikilədə ifodə karde iyən esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon bı həxədə de internetədə məlumot qırdə karde iyən yolonku xəbə se roy esse nıvıştədən.

Muəllim “Tojə sor” (səy. 80) mətni 2-nə poə handedə. Çəyo şoqirdon hejo dərskitobi həmonə səyfədə bə 3-nə asbardi bə vırə rosnedən.

Asbard 3. Bə asbardi şərtiro M.H.Şəhriyori jinə “qitə”də bə ismon jintono i, feilon jintono dı qılə riyə kəşe iyən feilon cumlədə oko doe lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə ismon iyən feilon yəndiku çı dərəcədə co karde zine miəyyən kardeye.

Qitədə bə ismon imonin: *dust, nəsihət, xoto, tehmət, izzət, hurmət.*

Qitədə bə feilon imonin: *bidoş, karde, eğande.*

*Çokə dust bo insoni yolə neməte.
Bə yolon tehmətiyən, nəsihətiyən quş doe lozime.
İştə muəllimi xotom vey piyedəme.
Səvod bə insoni izzət, hurmət vardə.
Kitobi bəmi bidoş şo bəbem.
Çımı fikir ın ko kardeye.
Bəvəcə vərdeşon insoni çəşo eğandən.*

*Bəştə dusti coyli bidoş nəsihət,
Im əçəy xoto şo, aziz kardeye.
Əmmo, yadi tonə kardə tehməti,
Çı izzət, hurməto əy eğandeye.*

Tərcuməkə: V. Həmati

Muəllim dərskitobi 81-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonə aid qrammatikə bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Şəxs	Pot / qit	Dəvardə zəmon	İsətnə zəmon	vəomə zəmon
<i>I şəxs (pot)</i>	<i>Mı, Az</i>	<i>Omim</i>	<i>Omedəm</i>	<i>Bomen</i>
<i>II şəxs (pot)</i>	<i>Tı</i>	<i>Omiş</i>	<i>Omedəş</i>	<i>Bomeş</i>
<i>III şəxs (pot)</i>	<i>Əv</i>	<i>Ome</i>	<i>Omedə</i>	<i>Bome</i>
<i>I şəxs (cəm)</i>	<i>Əmə</i>	<i>Omimon</i>	<i>Omedəmon</i>	<i>Bomemon</i>
<i>II şəxs (cəm)</i>	<i>Şımə</i>	<i>Omiyon</i>	<i>Omedəyon</i>	<i>Bomeyon</i>
<i>III şəxs (cəm)</i>	<i>Əvon</i>	<i>Omin</i>	<i>Omedən</i>	<i>Bomen</i>

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş jintono doə bə cumlonədə feilon bəçəy vırə noe iyən cumlon təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə cumlə soxtəy inkişof karde iyən çəvon tolışə zıvonədə feilon zəmonon qoroş çı dərəcədə zınye miəyyən kardeye. Şoqirdon de feilon bə vırə noe cumlon təmom kardedən.

- 1) Ponə çəmə diyədə tojə məktəb *dutşone.*
- 2) Nəvuzə idədə səməni *noedən.*
- 3) Maştə əmə bə nəvə *bəşemon.*

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jinə sıxanon bə feilon zəmonon qoroş bə cədvəl nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim şoqirdon fikri bə 81-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə feili zəmonon aid qrammatikə gəydə cəm kardedə iyən feili zəmonon izoh kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosinedən.

omedə, hardışe, vite, bəduTEN, bəvotemon, omin, dəro kardışone, dəbastışe

dəvardə zəmonədə	isətnə zəmonədə	vəomə zəmonədə
hardışe vite dəro kardışone dəbastışe	omedə omin	bəduTEN bəvotemon

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoadə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 34

NƏVUZƏ İD OMEDƏ

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosiinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	İştə nıvıştedədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Martə manqədə çəmə xəlğ kon idi ğeyd kardədə?*

Şoqirdon cəvob doədən.

– *Nəvuzə idi ğeyd kardədəmon.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Xanəli Tolışi “Nəvuzə id omedə” (səy. 82-83) nominə şeiri de intonasiyə handədə.

Şeiri handə bə peşt muəllim dərskitobi 84-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bə ğrammatik ğaydə bə dəftər doədə nıvışte iyən omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Cumlə səbiə intonasiyə ifodə kardedə. Bə cumlə soxtə sıxanon iyən sıxani ibeyon cumlə uzvon votedən. Har qılə cumlə uzv bə miəyyən parsi cəvob doədə. Məsələn: **Zinə mı bə məktəb şim.**

In cumlədə ço qılə cumlə uzv heste:

- 1) Zinə (*kəynə?*),
- 2) mı (*ki?*),
- 3) bə məktəb (*bə kon vırə?*),
- 4) şim (*çıçım karde?*).

Çəyo şoqirdon dərskitobi 84-nə səyfədə bə 1-4-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Asbardi şərt jıqoc: “şeirədə de sı doə bə misra izoh bıka.” Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şeirədə de sı doə bə misra jıqoc: **“Şəv de ruji i bedə”**. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə şeiri cəm kardedə. Har şoqirdən ıstə fikri şeirdəki sıə ranqi doə bə misra dərəse ğədər izoh kardedə.

Asbard 2. “Şeirədə bə havzə vırə kon sıxani nıvışte bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosneyro muəllim əğılön fikri bə şeiri iyən jintono doə bə bəndon cəm kardedə. De havzə ranqi doə bə sıxani misra jıqoc. **“Osmon ətur, ...”**. Şoqirdon misra məzmuniku miəyyən kardedən ki, misradə de havzə ranqi doə bə vırə **“peşandə”** nıvışte bəbe. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) okardə
- B) oşandə
- C) **peşandə**

Asbard 3. Bə asbardi qoroş şoqirdon Nəvuzə idi həxədə yolönku xəbə səninin iyən esse nıvıştəni-nin. Asbardi doeyədə məğsəd ıme ki, şoqirdon cəmə millie id – Nəvuzə idi həxədə ıstə mıstəğıl fikri ifodə karde iyən esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof bıkon.

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş cumlön hande iyən cumlə uzvon vədə çəvon parsi nıvıştey iyən əvoni bə dəftər ovoştine lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə 84-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə cumlə uzvon aid bə ğrammatikə ğaydə cəm kardedə. Çı muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosinedən.

Çəmə di vey ğəşənqe.

- Çəmə – **çiki?**
- Di – **kon vırə?**
- Vey – **çanədə?**
- Ğəşənqe – **çikoe?**

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılön dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə mınosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	Iştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Martə manqi 8-də əmə boçi bəştə moon, hovon, kinon vılə çanqə doedəmon?*

Şoqirdon cəvob doedən.

– *Bəro ki, martə manqi 8 “Beynəlxəlğ Jenon ruje”.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “8 Mart” (səy. 85) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 86-nə səyfədə bıə luğəti (**ğul, baxşə** sıxanon), hejo həmonə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışi zıvoni aid bıə qrammatikə ğaydon bə dəftər doedə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Cumlədə əsos fikir de sər uzvon vositə ifodə kardə bedə.

Arif iştə dərson vey çok handedə.

In cumlədə əsos fikir çe Arif handeye. Iyo “Arif” sıxani mubtədə, “handedə” sıxani xəbə.

Mubtədə – cumlədə çe ki iyən çiçi həxədə qəp jey ifodə kardədə. Xəbə - həxədə qəp jə bıay – mubtədə hərəkəti və ya əloməti ifodə kardədə.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 86-nə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vıre rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş mətnədə de sıə ranqı doə bıə sıxani əks mənə doə sıxani pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən çəvon tolışə zıvonədə bə i yəndı əks mənə doə sıxanon çı dərəcədə zıney miəyyən kardeye. Cəvobi pəydo kardero muəllim şoqirdon fikri mətnədə de sı doə bıə sıxani cumlə (*Peşo Avropə kali kişvəronədə bino kardeşone im ruji bənə idi qeyd karde.*) cəm kardedə. Şoqirdon cumlə məzmuniku miəyyən kardedən ki, “*peşo*” sıxani əks mənə doə sıxan “*sıftə*”.

Asbard 2. “8 Martə ruji tı ıştə avlodon çiko təbrik kardedəş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə fikri mıstəğil şikilədə votey inkişof kardey iyən çəvon dınyovindemoni çı dərəcədə be miəyyən kardeye. Bəroən muəllim jıqo qılə sıvol noədə ki, har şoqird dərəse ğədər ıştə fikri izoh karde bızıno.

Şımə 8 Martə ruji ıştə moə, hovə çiko təbrik kardedon?

Asbard 3. Bə asbardi qoroş şoqirdon Nyu-York şəhəri kon kişvərədə vırəbəvırə be miəyyən kardənin iyən əçey həxədə məlumot qırdəkardəninin. Asbardi doədə məğsəd çı, şoqirdon mıstəğil tədğığat barde omute iyən ıştə qırdəkardə məlumoti həxədə fikri votey inkişof kardeye. Har şoqirdən Nyu-York şəhəri həxədə ıştə qırdəkardə məlumoti qəp jedə.

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş kon cumlədə muəllimə bə ki? parsi cəvob doədə əy miəyyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə 86-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə əsos cumlə uzvon – muəllimə, xəbəri aid bıə ğrammatik ğaydə cəm kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon miəyyən kardedən ki, “B” bənddə bıə cumlədə Əli sıxan bə ki? parsi cəvob doe qoroş muəllimə. Bəroən rostə cəvob “B” bəndə.

- A) Boku çəmə sərşəhərə.
- B) Əli Lankonədə jiyədə.**
- C) Vətəni ğədri zıne lozime.

Asbard 5. Bə in asbardi qoriş jintono doə bıə bəndonədə bıə cumlon komi xəbə de feili oko doə bıə əy pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə xəbə de feili, yainki de ismi oko be yəndıku çı dərəcədə co karde zıney miəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosney qoroş muəllim şoqirdon fiki bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon muəllimi bəvono doə izohotiku zınedən ki, “C” bənddə bıə – *Çımı dayzoə Huseyn Likədə jiyədə* cumlədə *jiyeda* sıxan de feili oko doə bıə xəbə. Bəroən rostə cəvob “C” bəndə.

- A) Çəmə məhol vey ğəşənqə.
- B) Nizami çe Azərbaycani məşhurə şaire.
- C) Çımı dayzoə Huseyn Likədə jiyədə.**

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiyəmətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıstə mınosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doedə. Mətno de əsosiñə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İstə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İstə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird ıstə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İstə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim sinifədə Azərboyconı pərçəmi ehaştədə iyən çe şoqirdonku pərsədə:

– *Im çiçe?*

Şoqirdon cəvob doedən:

– *Azərboyconı pərçəme.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doedə:

– *Bəşımə qoroş pərçəm bə çiçi lozime?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “*Pərçəmə ruj*” (səy. 87) mətni 1-nə poə handedə.

Muəllim mətni 1-nə poə handə bə peşt şoqirdon dərskitobi 88-nə səyfədə bıə 1-nə asbardi bə vırə rosnedən.

Asbardi 1. Asbardi şərt jıqoe: “Mətnədə de sı doə bıə cumlə izoh bıə.” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon cumlə mıtəğıl şikilədə izoh karde ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlə cəm kardədə. Cumlə jıqoe: – *Vətəni roədə şəhid bıə əsqəri ğəbi kütisən pərçəm oğandedən.* Muəllim cumlə handə bə peşt har şoqird cumlə ıstə dərəse ğədəz izoh kardədə.

Muəllim “Pərçəmə ruj” (səy. 88) mətni 2-nə poə handə bə peşt dərskitobi 88-nə səyfədə bıə luğəti (*canq* sıxani), hejo həmonə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni aid bıə ğrammatikə ğaydə bə şoqirdon dəftər doedə nıvışte iyən əvoni omute asbardedə.

Yodədə oqət:

Cumlədə sər uzvon ifodə kardə fikri qeş kardə uzvon cumlə dıminə dərəcəninə uzvon hisob bedən. In uzvon Mubtədə iyən xəbə izoh kardedən.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 88-89-nə səyfədə bıə 2-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 2. Bə asbardi qoroş şoqirdon Qınnes Dınyo Rekordon Təşkilati həxədə yolonku xəbə se iyən internetədə məlumot qırdə kardənin iyən qədə esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə qırdə kardə məlumoti əsosədə Qınnes Dınyo Rekordon Təşkilati həxədə çı dərəcədə məlumotin be oşko karde iyən im həxədə esse nıvıştə ğabiliyyəti inkişof kardeye.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş kon cumlədə bə kon? parsi cəvob doə sıxan heste əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə 88-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişi zıvonədə cumlə dıminə dərəcəninə uzvon aid bıə qrammatikə ğəyde cəm kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon mıəyyən kardedən ki, “C” bənddə bıə cumlədə **“Çəmə” (Çəmə di – kon di?)** sıxan bə kon? parsi cəvob doedə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) Şakir çımı duste.
- B) Aytəni ləpiş bə ıştə boə şodoe.
- C) **Çəmə di bandədə vırəbavırə bıə.**

Asbard 4. Bə asbardi qoroş kon cumlədə dıminə dərəcəninə uzv ni əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim tojədən bo şoqirdon cumlə dıminə dərəcəninə uzvon izoh kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon mıəyyən kardedən ki, “A” bənddə bıə cumlədə **“Dədə şum kardedə” (Dədə – ki? – mubtədə, şum kardedəbe – çiç kardedəbe? – xəbər)** dıminə dərəcəninə uzv ni. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) **Dədə şum kardedə.**
- B) Vişon çəmə sərvətin.
- C) Luləpəron həvoədə pəredəbin.

Asbard 5. “Kon cumlə oxoədə parsi işorə noe əbini?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çı cumlon məzmuniku zinedən ki, “C” bənddəki cumlədə **(Diyakə, çiko bərk voş voeydə)** bərkə voşi voy həxədə məlumot doey qoroş açə oxoədə parsi işorə noe əbini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) İştiku marağinə kitobon hestin
- B) Əğılön bə kə şanqo rəsin
- C) **Diyakə, çiko bərk voş voeydə**

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş jintono doə bıə bəndonədə kon sıxanonədə soxtə bıə kaftə sıxan feile əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon kaftə feilon çı dərəcədə zıne mıəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon mıəyyən kardedən ki, “A” bənddəki **“quş-doe”** kaftə sıxan feile. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) **quş, doe**
- B) siyo, çəş
- C) reçin, reçin

Asbard 7. Asbardi şərtiro jinə cumlonədə muhtədon jintoni i, xəbon jintono dı qılə riyə kəşe iyən əvoni bə dəftər ovoştone lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə cumlə sər uzvon, yəni muhtədə de xəbə yəndiku çı dərəcədə co karde zıne miyyəyən kardeye.

- 1) *Zoə de ıstə pıə de mehribonəti vindemon kardeşe.*
- 2) *Bandədə bərk voə voəbe.*
- 3) *Əğilon ruədə qıləy çəkəşon qətəbe.*
- 4) *Çəmə kə bandi bınədəe.*
- 5) *İmruj bəçəmə kə çemu duston ğonəğ bomen.*
- 6) *Zulfuqar Əhmədzodə yolə şaire.*
- 7) *Yolə akvariumədə ğəşənqə moyon hestbin.*
- 8) *Ən yolə orzum bə Universitet ğəbul beye.*
- 9) *Kandemuzon çın viliku bə vil ovaştədəbin.*
- 10) *Çe vaqıku bitars bə vişə dənibəşe.*

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 37

ĞIBONƏ İD

1 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıstə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İstə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İstə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıvıştədə.	Şoqird ıstə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İstə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Ki vote bəzne çəmə kon idədə ğoç biriyedən?*

Şoqirdon cəvob doədən:

– *Ğibonə idədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə çə Allahverdi Bayrami “*Ğıbonə id*” (səy. 90-91) mətni handedə.

Mətni hande bə peşt muəllim dərskitobi 91-nə səyfədə bıə luğəti (*ahi-imon, zilhicca, fəğır, tosa* sıxanon) bə şoqirdon dəftər doedə nıvışte iyən əvoni omute asbardədə.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 91-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə asbardi qoroş şoqirdon Məkkə iyən Mina həxədə yolonku xəbə səninin iyən internetədə bın həxədə məlumat qırdə kardəninin çəyo bə peşt bın həxədə esse nıvıştəninin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə omutə məlumoti əsosədə Məkkə iyən Mina həxədə çı dərəcədə zıne oşko karde, iyən bın həxədə esse nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye.

Asbard 2. “Şımə məholədə Ğıbonə idi çıko dəvunedən? Bəs tı həmonə ruji çıç kardədəş?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıstə fikri mıstəğıl şikilədə vote inkişof kardey iyən çəvon dunyovindemoni çı dərəcədə be miyyəyən kardeye. Bəroən muəllim 2 qılə sıvol noedə ki, har şoqird Ğıbonə idi həxədə ıstə fikri izoh karde bızıno.

*Şımə xeyzonədə Ğıbonə idi çıko dəvunedən?
Şımə Ğıbonə idə ruji çıç kardədon?*

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “Ğıbonə id” nominə mətni məzmuniro boçı in idi har sor eyni rujədə nıbe səbəbi izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çə mətni məzmuniku miyyəyən kardən ki, de hicri-qəməri təqvimi zilhicca manqi 10-də mıqədəsə Ğıbonə id be qoroş de çəmə miladi təgvimi har sor eyni rujədə be zındəni.

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş kon cumlədə bə ki? parsi cəvob doə sıxan heste əy miyyəyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə 88-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışi zıvonədə cumlə dminə dərəcəninə uzvon aid bə qrammatikə ğaydə cəm kardədə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon miyyəyən kardədən ki, “A” bənddə bıə cumlədə *vişəbaqi* sıxan *bə ki?* parsi cəvob doedə. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

- A) Əmə vişədə bə *vişəbaqi* rast omimon.
- B) Əğilon vişədə vindəyon de həvəsi qəp jedəbin.
- C) Im çımı amu tıfanqe.

Asbard 5. Asbardi şərt jıqoe: “Vitedə, omedə, handedə... duməyəndiəti kon sıxan dəvom karde bəzıne?” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon feili zəmonon aid bə məntıği duməyəndiəti çı dərəcədə zıne oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə feili zəmonon duməyəndiəti adi doə bıə sıxanon (*Vitedə, omedə, handedə ...*) cəm kardədə. Şoqirdon çə sıxanon doə bıə zəmononiku miyyəyən kardədən ki, *vitedə, omedə, handedə ...* sıxanon feili ıstətnə zəmonədə be qoroş çəvon bə peşt omə sıxanən həmonə zəmondə bənine. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) Seşe
- B) Bəvote
- C) *Vindədə*

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çıkonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deiştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərhlə doədə. Mətno de əsosiñə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	Iştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– Əmə keynə de iştə xeyzoni çe otəşi səpe vaştədəmon?

Şoqirdon cəvob doədən:

– Kulə şəvi.

Muəllim bə şoqirdon tojədən sıvol doədə:

– Kulə şəvi insonon boçi çı otəşi səpe vaştədən?

– Kulə şəvi əğilon həni kon odəti bə vırə rosnedən?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “Kulə şəv” (səy. 92-93) nominə mətni handedə.

Muəllim mətni handə bə peşt şoqirdon dərskitobi 93-nə səyfədə biə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Asbardiro şoqirdon iştə məholədə Kulə şəvi çıkonev dəvündedən bə həxədə esse nıvıştənin. Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon iştə məholdə dəvünənini Kulə şəvi həxədə çiç zinə oşko karde iyən in həxədə esse nıvıştə ğabiliyyəti inkişof kardeye.

Asbard 2. Asbardi şərt jıqoc: “İştı zıney, boçi “kışti ğande” votedəmon? Çe “kışti ğande” sıxani etiməloqiye (mənsə) yolonku xəbə bısən”. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon kışti ğande iyən de yolonku xəbə se roy in sıxani etiməloqiye həxədə iştə fikri mıtəqil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Har şoqirdən in həxədə dərəse ğədər iştə fikri izoh kardədə.

Asbard 3. “Kon sıxani ibeyədə sıxan məcozi mənoədə oko doə biə?” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə məcozi mənoədə biə sıxanon çı dərəcədə zine miəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə biə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon ibeyon ifodə kardə mənoku zinedən ki, *sığə parçin, telə anqışti* be zində. Əmma dil sığədə (*sığə dil*) be zinedəni. Bəroən rəstə cəvob “B” bənde.

- A) Sığə parçin
- B) *Sığə dil*
- C) Telə anqışti

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş kon cumlədə “*cıvon*” sıxan bə *ki?* parsi cəvob doədə əy miəyyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri jintono doə biə bəndon cəm kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon miəyyən kardedən ki, “B” bənddə biə cumlədə *cıvon* sıxan bə *ki?* parsi cəvob doədə. Bəroən rəstə cəvob “B” bənde.

- A) Cıvonə zoə ko kardedəbe.
- B) *Cıvon* vey *zumandbe*.
- C) Cıvoni con möhkəm bəbe.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş kon cumlədə əvəzəkə sifəti vırədə oko doə biə əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə biə bəndon cəm kardedə. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon miəyyən kardedən ki, “B” bənddə biə cumlədə “*Im*” (*Im zoə – kon zoə?*) əvəzəkə bə kon? parsi cəvob doe qoroş sifəte. Bəroən rəstə cəvob “B” bənde.

- A) Im, çemı ən nezə duste.
- B) *In zoə az vey çok zinedəm.*
- C) Çemı oxonə kərə şə şəhər Ərdəbile.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərğ doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnxəti normon riayət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnedə:

- *Zivon heste xun bastə, zivon heste xun eğandə.*
- *Zivon odəmi şınən bəka, telən.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Muəllim dərskitobədə “*Moə zivoni ruj*” (səy. 94) nominə mətni handedə.

Muəllim mətni handə bə peşt şoqirdon dərskitobi 95-nə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Asbardi şərt jıqoe: “Mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlə izoh bıkə. İştə zınəy insonon ıştə həxədə bıə məlumoton çiko oqətedən?” Asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon ıştə handə cumlə mıstəğıl şikilədə izoh karde gəbiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlə cəm kardədə. Cumlə jıqoe: – *De zivoni vositə insonon həzo soron ıştə həxədə bıə məlumoton bo omə nəslion oqəte zinedən.* Muəllim cumlə bə şoqirdon dığət rosne bə peşt har kəs cumlə ıştə dərəse gəder izoh kardədə.

Asbard 2. “Mətnədə ın nəticə bekarde əbini?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndondə doə bıə nəticə de mətni məzmunı mığoyisə kardə bəpeşt miəyyən kardədən ki, mətnədə “B” bənddəki “*Dı xarici bınıvıştəyon nıvıştəyon əncəx moə zivonədə tanış be bəbe*” nəticə bekarde əbini. Bəroən “B” bənd rostə cəvobe.

A) Har xəlği iştə zıvonış heste.

B) *Dı xarici binıvışton nıvıştəyon ancəx moə zıvonədə tanış be bəbe.*

C) Zıvon insonon arədə unsıyyəti vosotə.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş kon cumlədə “*nəve*” sıxan hərəkət ifodə kardedə əy pəydo karde lozime. Asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon tolişi zıvonədə hərəkət ifodə kardedə sıxanon çı dərəcə zıne miəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon dərasedən ki, “A”, “B” bəndondə bıə cumlonədə “*nəve*” sıxan aşmard, “C” bənddəki cumlədəki “*nəve*” sıxansə hərəkət ifodə kardedə. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Çımı bobo nəve sinniş heste.

B) Nəve sor jiye hoston ni.

C) *Əv har ruj soədə nəvedə.*

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş jintono doə bıə ağılbılovonədə çand qılə feil heste əy miəyyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə ağılbılovoni cəm kardedə. Şoqirdon miəyyən kardedən ki, jintono doə bıə ağılbılovondə 2 qılə – *bədıven, bəharden* sıxan feile. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

Peştış goroğe, bədıven,

Jiş honiyə çəşe, bəharden

(pəs)

A) 1

B) 2

C) 3

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jinə çoliədə feilon pəydo karde iyən əvoni cumlədə oko doe lozime. Asbardi doeyədə məğsəd şaqirdon feili çı dərəcədə zıne miəyyən kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fiki bə jintono doə bıə çoliə cəm kardedə. Şoqirdon miəyyən kardedən ki, *rasedəm, çəşkə, sərinkə* sıxanon feilin. In feilon cumlədə jıqo oko doe bəbe.

1. Az bə məktəb *rasedəm*.

2. Mıni *çəşkə*.

3. Bəmi qılə ov bıdə ki, çımı dılı *sərinkə*.

Conım, ha çəmə honi,

Rasedəm, çəşkə mıni!

Həni təşnə cigərim,

Sərinkə çımı conı!

Bəxtiyar Ruşin

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

VI BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

1-3-nə parson bə jinəni mətni aidin.

Çe fili nəğl

İ ruj qıləy turist bə Afrikə omedə. Vindedə ki, qıləy merd çe fili peştədə evoedə əçəy qiyədə biə jiyə bə qıləy qədə posnə dəbastedə. Turist ıştə yanədə biə tərəcəməkərikə pərsədə:

Boçi filiş bə posnə dəbaste? Fil çe posnəsən da kərə ... Ə posnə çemısənən qədəliye, hejo azən əy vırədə pevate bəzınem.

Tərəcəməkərk çe imi səbəbi çe odəmiku **xəbə sedə**. Afrikəvoj jıqo cəvob doedə:

In fil qədəli beədə mi əy bin posnə dəbastedəbim. Qədəli beədə, əy de soron in posnəş pevate piyedəbe, əncəx zuş vısqıdənibe. Bə vaxton əv vey qədəli be. Isət zumande, i kərə zu bijəno posnə vırədə pevate bəzıne. Əncəx əv isət de ıştə tale aştı biə. Həni bovəş kardə ki, in posnə pevate bedəni. Mınən əy rohət bə posnə dəbasdəm şedəm.

1. Mətnədə bə noxton vırə kon sıxani nıvışte əbini?
A) dıjde B) yole C) ruke
2. ıştı zınəy, fil ujnənən bo posnə pevate cəhd bəka, ya ne? ıştə fikri izoh bıkə.
3. Mətnədə de sıə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani deqış kardə bəbe?
A) votedə B) pərsədə C) zinedə
4. Kon cumlədə hərəkət vəomə zəmonədəe?
A) Zaur bə televizori diyə kardədənibe.
B) Tənəffusədə de əğilon hənək kardədəbimon.
C) Pozədə mivon bərəsən.
5. “Pi” sıxani de kon sıxani bə i vırə oko doe əbini?
A) merd B) odəm C) məhəllə
6. “Dast qəte” ifodə kon cumlədə məcozi mənoədə oko doə biə?
A) Bə kosibi dast qəte çe peyğəmbərikə mandə.
B) Əy ıştə qədə boə dastədəş qətəbe.
C) Əmə de i yəndı dastmon qəte, vındemonmon karde.
7. Kon cumlə mubtədə əvəzəkəe?
A) Akif seminə sinifədə handedə. B) In kitob vey marəğine.
C) Əvon Masəlliyədə jiyedən.
8. Kon cumlədə dımınə dərəcəninə uzv ni?
A) Kitobi bıhand. B) Əğilon dıyoədə sınov jedəbin. C) Əli ağılmande.
9. Kon yolon sıxanədə feil inkarədə oko doə biə?
A) Namə doj mujnə bəha. B) Nanqır de nanqırəti qujdiku co beş piyedəni.
C) Kolə əyu dandoni rə kıl bəka.
10. Kon sıxani izoh səhve?
A) Qələvon – pəs çovnə odəm, çoban B) Lo – de aləfi jiyə pərəndə
C) Ğo be – bezo be, bə tanq ome

Dütcz,ñ 'b nwo cv,

Talıř dili 3

Ümumi təhsil məktəblərinin 3-cü sinfi
üçün Talıř dili fənni üzrə dərsliyin

METODİK VƏSAİTİ

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər:

Aqil Gülağa oğlu Cəfərov
Rasim Arif oğlu Heydərov
Elvin Səfər oğlu Səmədov

Nəşriyyatın direktoru
Redaktor
Dil redaktoru
Kompüter dizaynı
Korrektor
Texniki redaktor
Rəssam

Rəhilə Soltanqızı
Əbülfəz Rəcəbli
Allahverdi Bayramov
Nigar Feyzullayeva
Vüqar Mirzəyev
Ruslan Mahmudov
Dilbər Əhmədova

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2023-012

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab nəşriyyat həcmi 10. Fiziki çap vərəqi 12. Formatı 57×82 ¹/₈.

Kəsimdən sonra ölçüsü: 195x275. Səhifə sayı 72.

Şriftin adı və ölçüsü: məktəb qarnituru 12. Ofset kağızı. Ofset çapı.

Sifariş .Tiraj . Pulsuz. Bakı – 2023.

Əlyazmanın yığıma verildiyi və çapa imzalandığı tarix: 07.02.2023

Çap məhsulunu hazırlayan:

Çaşıoğlu Eİ MMC

Bakı şəhəri, M.Müşfiq küçəsi 2A.

Çap məhsulunu istehsal edən: